

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Faculty of Romance and Germanic Philology
Linguistics and Translation Department

Translation project:
***Memoirs of a Radical Lawyer* by Michael Mansfield**

Перекладацький проєкт:
Переклад книги М. Менсфілда «Memoirs of a Radical Lawyer»

BA Paper

Yuliia Omelchenko
PERb1-21-4.0d

Research supervisor:
O. Milova, PhD in Pedagogy,
Associate Professor

Цим підписом засвідчую, що
подані на захист рукопис та
електронний документ є ідентичні
27.05.2025

Kyiv 2025

Abstract

This translation project is devoted to the translation and analysis of an excerpt from a book by British lawyer and civil rights activist Michael Mansfield, who was appointed as a Queen's Counsel, now King's Counsel, for his efforts in human rights. The book under the title *Memoirs of a Radical Lawyer* is defined as a memoir and is filled with various legal terminology. The translation project provides several definitions of the legal terminology concept and describes the classifications of legal terminology proposed by various Ukrainian and foreign scholars. Particular attention is paid to the translation of legal terms and the usage of translation techniques proposed by L. Molina and A. Hurtado Albir. The study is aimed at identifying the most commonly used translation techniques in the translation of memoirs full of legal terminology.

Keywords: legal terminology, translation techniques, classification, memoirs, established equivalent

Анотація

Перекладацький проєкт присвячений перекладу та аналізу фрагменту з книги британського юриста та правозахисника Майкла Менсфілда, який за свою правозахисну діяльність отримав звання Королівського Радника. Книга під назвою "*Memoirs of a Radical Lawyer*" за жанром визначена як мемуари та наповнена різноманітною юридичною термінологією. У роботі наведено декілька визначень поняття "юридична термінологія" та класифікації юридичної термінології запропоновані різними вітчизняними та закордонними науковцями. Особливу увагу приділено перекладу юридичних термінів та використанню перекладацьких прийомів, запропонованих Л. Моліною та А. Уртадо Албір. Дослідження націлене на визначення найбільш вживаних перекладацьких прийомів при перекладі мемуарів, насичених юридичною термінологією.

Ключові слова: юридична термінологія, перекладацькі техніки, класифікація, мемуари, усталений еквівалент

Contents

Introduction.....	3
Chapter 1. Translation of <i>Memoirs of a Radical Lawyer</i> by Michael Mansfield.....	4
Chapter 2. Challenges of Translating Legal Terminology	39
2.1. Notes on the author's biography and general characteristics of the book.....	39
2.2. The notion and classification of legal terminology	40
2.3 Translation techniques.....	42
Conclusions.....	48
List of References.....	49
Appendices.....	50

Introduction

Accelerated scientific and technological progress as well as the abundance of available information led to an increase in the number of terminologies for defining new concepts. The juridical sphere is not an exception. Considering the current importance of legal issues, the active development of Ukraine's legal system and integration into the European Union, the use of English legal terminology is becoming increasingly urgent not only in the professional community but also in everyday life.

It is well known that terminological vocabulary is mostly used in formal business style of speech, as well as in various fields of science, where it serves as a means of precise expression of specialised concepts. On the basis of such texts, studies are conducted to investigate translation methods and techniques to ensure the accuracy and adequacy of the rendering the terminology from source texts to target ones. However, in the present-day world, such vocabulary can be found not only in texts dedicated to specialised fields, but also in literature, films, and other materials, in particular those works which are not strictly professionally oriented.

Memoirs of a Radical Lawyer is a memoir, written by the famous British barrister and King's Counsel Michael Mansfield. He is prominent for providing services in the areas of human rights, criminal justice and judicial inquiry. *Memoirs of a Radical Lawyer* raises many important topics, such as standing up for justice and protecting human rights, economic and environmental awareness and criticism of the UK judicial system. The purpose of the book is not only to tell us in detail about the most high-profile trials that have shaped his career but also to emphasise the importance of seeking justice, protecting victims of judicial malpractice, and exposing corruption and corporate arbitrariness.

Notwithstanding a number of scholars who have dealt with the problem of English legal terminology in the context of literary translation, this issue requires further study and is of interest to contemporary scholars. Among the Ukrainian scholars who have been studying the matters of legal terminology classification are N. Artykutsa, A. Gidora-Shikovska, M. Klochko, S. Nikiforova, etc; among the foreigners, this topic was investigated by E. Alcaraz, B. Hughes, A. Jopek-Bosiacka, E. Sabirova and others. The areas of legal terminology translation were handled by such Ukrainian researchers such as V. Karaban, N. Pavluik, O. Shumenko, T. Vrabel, etc; among foreign academics this area of study was examined by R. Y. Alwazha, L. Biel, C. Deborah, J. Killman, H. Kockaert and others.

The goal of the project is to translate the piece of the book *Memoirs of a Radical Lawyer* and analyse English legal terminology used in the book and describe ways of its rendering into the target language.

The objectives of the translation project are:

- to translate the fragment from the book;
- to describe the stylistic characteristics of the book;
- to reveal and categorise legal terminology;
- to define and describe translation techniques used for rendering legal terms.

The research material is a fragment of the book *Memoirs of a Radical Lawyer* by Michael Mansfield. The source text consists of 69, 270 characters; the target text consists of 66, 458 characters.

The structure of the translation project. The translation project consists of an abstract, an introduction, two chapters, conclusions, list of references, and appendix. The total volume of the translation project is 48 pages.

Chapter 1. Translation of *Memoirs of a Radical Lawyer* by Michael Mansfield

Source text	Target text
Cops and Robbers Carl Bridgewater and the Travesty of Confessions I have gained a reputation for taking on police malpractice. I am feared – or so I am told – by police officers who have to face my rigorous cross-examination, one of whose number once stepped into a lift at the Old Bailey with a colleague of mine. Noticing that this officer was shaking and had a ghostly pallor, my colleague asked him what was the matter; tremulously, he replied: ‘I’ve just been Mansfielded.’ One of my first-ever cross-examinations of a police officer was on an unusually hot, sultry day in summer 1968, in a converted church hall in Gypsy Hill, south London. The judge sat on a bench near the rafters, the jurors were ranged in pews, and the witness box was the old pulpit with a number of steps leading up to a small door. Very much a ‘rookie’ barrister, I was defending a man involved in a chemist-shop burglary and, anxious to experiment with my new-found skills in cross-examination, I wanted to use the ploy of turning away from the witness box towards the jury while asking my questions, thereby unnerving the witness. First up was the policeman who had apprehended the alleged burglar and who was now going to be revealed as a liar by my stunning ruse. But at the critical moment I lost my nerve and asked him a really crass opening question: ‘What is your name and number, please?’ This produced nil response. Undaunted, and cheered on by my ability so rapidly to destabilise a witness, I kept looking at the jury and asked the question again. This time there was not only no response, but consternation appeared on the faces of the jury. I turned round to see the cause of their disquiet – there was no one in the witness box. The policeman had	Поліцейські та грабіжники Карл Бріджвотер і пародія на зізнання Мене вважають борцем зі зловживанням службовим становищем. Офіцери, які витримали мій прискіпливий перехресний допит, мене побоюються. Якось мій колега та один з таких поліцейських їхали у ліфті у центральному кримінальному суді Олд Бейлі. Той офіцер був такий блідий, що походив на привида. Колега поцікавився що трапилося, і той, тремтячим голосом, відповів: “Мене щойно Менсфілдили” – це означало, що йому довелося пережити мій допит. Одного спекотного дня влітку 1968 року, у переобладнаній парафіяльній залі церкви Христа в Джипсі-Хіллі, що розташувалася на півдні Лондона, мені вперше в житті довелося провести перехресний допит офіцера поліції. Суддя розмістився на лавці під кроквами, присяжні зайняли місця на лавах, а місцем для свідків стала стара кафедра зі сходинок, що вели до невеликих дверцят. На початку адвокатської кар’єри мені довелося виступити у ролі захисту для підозрюваного у пограбуванні аптеки. Я хотів спробувати нові навички перехресного допиту, тому вирішив застосувати прийом, коли під час допиту потрібно повернутися до присяжних, тим самим змусити свідка нервувати. Поліцейського, який затримав підозрюваного у крадіжці, запросили першим для свідчень. І саме його я збирався вивести на чисту воду завдяки своєму блискучому прийому. Однак у вирішальний момент я втратив холоднокровність та звернувся до нього з дещо недоречним питанням: “Як вас звати? Назвіть свій номер, будь ласка”. У відповідь – тиша. Не розгубившись і натхнений здатністю так швидко вивести свідка з рівноваги, я продовжив дивитися на присяжних і повторив своє питання. Цього разу не було не лише жодної реакції, але й на обличчях присяжних з’явилося збентеження.

completely disappeared. Slightly flummoxed, I turned to the judge, who had been dozing and who now, startled by the interruption, asked what had happened to the witness. The usher was outside having a quick fag, so the prosecution barrister asked a court official to open the door of the witness box – and the policeman rolled out of the box down the stairs and landed on the floor. He had fainted. Before I had gathered my wits, St John Ambulance attendants appeared with a stretcher and carried him off. A police inspector assured me later that his collapse had had nothing whatever to do with the power of my cross-examination, but with the mundane fact that the officer had not eaten while on duty all night...

I am not sorry to have upset some police officers, and have been very happy to do so if they needed to be exposed for misconduct or even corruption. However, my motivation has always been to improve the way in which policing is conducted, for the benefit of clients, citizens and the police service alike. Nowadays I am asked to address the main police training colleges to try and develop correct policing methods and allied evidential matters, and as a consequence one of the best-known Commissioners of the Metropolitan Police, John Grieve (at one time head of the Met's Racial and Violent Crime Task Force, now retired), has become a respected academic associate of mine.

Many of my cases have involved serious miscarriages of justice, and often they've been surrounded by a poisonous atmosphere where the presumption is of guilt rather than, as it should be, of innocence, and the police and prosecution are under enormous public and political pressure to secure convictions. At such times counsel for the defence can quickly become a hate figure: I have been regularly subjected to death threats, and the problem is trying to work out the likely source. I have always felt the best defence is keeping a high profile, but at one stage I was made really afraid for my life and for my family, with all sorts of threats coming over the phone and to my door. When my junior found a suspicious package

Я прослідкував за їхнім поглядом, щоб зрозуміти причину занепокоєння – місце допиту свідків було порожнім. Поліцейський зник. Дещо спантеличений, я повернувся до судді. Той дрімав і лише після раптової паузи поцікавився, що трапилося. Судовий пристав вийшов на перекур, тому адвокат обвинувачення попросив судового чиновника відчинити дверці кабіни для свідків – поліцейський скотився по сходам і приземлився на підлогу. Виявилося, що він втратив свідомість. Я навіть не встиг зорієнтуватися, як з'явилися медпрацівники швидкої допомоги Святого Іоанна з ношами і забрали його. Згодом інспектор поліції запевняв, що той поліцейський знепритомнів не через мій натиск, а лише тому, що не їв цілу ніч, поки був на службі...

Мені не страшно викликати гнів деяких “колег”. Більш того, я з радістю це робив, коли необхідно було викрити їх у неправомірних діях чи навіть у корупції. Проте моєю мотивацією завжди було прагнення вдосконалити роботу поліції на користь не лише громадян, а й самої правоохоронної системи. Зараз мене запрошують до відомчих навчальних закладів, щоб я допоміг розвинути ефективність робочих методів та покращити доказову базу. У результаті один з найвідоміших комісарів лондонської поліції, Джон Грів (свого часу керівник оперативної групи з боротьби з расизмом і насильницькими злочинами, нині на пенсії), став моїм поважним науковим колегою.

У багатьох судових справах, за які я брався, були допущені серйозні помилки, які нерідко супроводжувалися гнітючою атмосферою коли презумпція винуватості переважала над презумпцією невинуватості. Поліція та прокуратура зазнавали колосального тиску з боку громадськості та політиків, які вимагали винесення вироків. Саме в такі моменти адвокат захисту швидко перетворювався на об'єкт ненависті з боку суспільства. Мені регулярно погрожували вбивством, а знайти ймовірне джерело погроз досить проблематично. Я завжди вважав, що найкращий захист – залишатися в центрі уваги. Але в один момент мені справді стало страшно за своє життя та життя

under my car, I called in a favour and John Grieve lent me his personal bomb detection kit, a mirror on a stick. The offending package turned out to be a discarded bag of vegetables – but heighho, I am a veggie...

Maybe because I'm tall, I don't often feel physically intimidated, but I'm sure that every time I have a row with someone at a football match or in a cab over some racist remark I put myself at risk. I do at times feel anxious about not performing well and letting my client down, but the day I walk into a court not feeling that fear will be the day I stop practising: if you're not worried, you get lazy and take things for granted. Whenever there's a temptation to stand by and do nothing, I remind myself of the words of Pastor Martin Niemöller, who was imprisoned by the Nazis – in a poem that became central to his penance and reconciliation initiative after the war:

In Germany, they came first for the Communists,
And I didn't speak up because I was not a Communist;
And then they came for the trade unionists,
And I didn't speak up because I was not a trade unionist;
Then they came for the Jews,
And I didn't speak up because I was not a Jew;
And then they came for me . . . and by that time there was no one left to speak up.

Of all my cases involving police malpractice, few were more disturbing than that of Carl Bridgewater, which became known as the case of the Bridgewater Four.

It was a fine autumn afternoon on Tuesday 19 September 1978 when young Carl, aged thirteen, was finishing off his newspaper round by delivering the evening paper to Yew Tree Farm in Wordsley, near Dudley in the West Midlands. Yew Tree Farm was a cosy home full of valuable antiques, and when at about 4.20 p.m. Carl went inside, he would have

моєї родини через різні погрози, які надходили телефоном або надсилали до мого будинку. Коли мій син помітив підозрілий пакунок під автомобілем, я попросив допомоги у Джона Гріва. Він позичив мені свій особистий пристрій для виявлення вибухонебезпечних приладів – дзеркало на палиці. Виявилося, що підозрілий пакунок – порожній пакет з-під овочів — я ж таки вегетаріанець...

Можливо, через високий зріст я не часто відчуваю фізичний страх, але впевнений, що при кожній сварці під час футбольного матчу, або в таксі через якесь расистське зауваження, я наражаю себе на небезпеку. До того ж, іноді мене охоплює тривога, що я не впораюся і підведу свого клієнта. Але день, коли я зайду до суду, не відчуваючи страху, стане останнім днем моєї практики: якщо ти не хвилюєшся — ти лінуєшся і сприймаєш усе, як належне. Коли виникає спокуса залишитися осторонь і нічого не робити, я пригадую слова пастора Мартіна Німеллера, ув'язненого нацистами, — вірш, що став провідним у його післявоєнній програмі покаяння та примирення:

Спочатку вони прийшли за комуністами,
Я промовчав, я не був комуністом.
Потім вони прийшли за профспілковими діячами,
Я промовчав, я не був профспілковим діячем.
Потім вони прийшли за євреями,
Я промовчав, я не був євреєм.

А потім вони прийшли за мною... а до того часу не залишилося нікого, хто міг би за мене заступитися.

З-поміж усіх моїх справ, що стосувалися поліцейської халатності, лише декілька викликали більший резонанс, ніж справа Карла Бріджвотера, яка стала відомою як “справа Бріджвотерської четвірки”.

Все сталося чудового осіннього дня, у вівторок 19 вересня 1978 року. Тринадцятирічний Карл закінчував розносити вечірні газети на фермі “Тисове дерево” у містечку Вордслі, що поблизу міста Дадлі в графстві Вест-Мідлендс. Ферма “Тисове дерево” була затишним

been expecting to see retired farmer Fred Jones and his frail old cousin Mary Poole. But they weren't there, and instead Carl encountered someone who shot him brutally in the head. A local doctor on his rounds, Angus Macdonald, found Carl in the living room, his head on a bolster on the settee surrounded by blood, his feet on the ground and his newspaper bag still on his back. The farm was in chaos, and it was clear that Carl Bridgewater must have disturbed an armed robber. He paid with his young life.

This horrific murder stunned the local community, and despite the huge response from the public and many hundreds of potential witnesses being interviewed by the investigating officers, only fourteen people had seen a pale-blue car parked in the driveway to the farm at the time of the shooting. But the makes of vehicle were not consistent among the witnesses, ranging from a Vauxhall Viva to a Ford estate to a van – nothing conclusive; and there were only seven sightings of people in the vicinity at the right time. Then a single shotgun cartridge case was found not far from the farm – and that was all.

On 30 November the same year there was an armed robbery at a remote farmhouse, Chapel Farm, not far from Yew Tree Farm: the elderly inhabitants were frightened, pushed about and bruised, and the robbers went off with £300. The getaway car had been seen and it led to Vincent Hickey, a local thief known to the police, and three men were arrested in December: Vincent Hickey, Jimmy Robinson and an Irish carpenter named Pat Molloy, whom I later came to represent on his final appeal. These men were by no means angels – but they were not murderers. There followed a long and complicated chain of events, with confessions, admissions of guilt for the Chapel Farm robbery and denials of involvement in the Yew Tree Farm murder.

On 21 December, Vincent's seventeen-year-old cousin Michael Hickey was picked up. Initially he couldn't remember where he was on the afternoon of the Yew Tree Farm murder four months earlier, but he denied

будинком, повним цінних антикварних речей. Коли близько четвертої години двадцять хвилин Карл зайшов всередину, де очікував побачити фермера-пенсіонера Фреда Джонса та його немічну стареньку кухню Мері Пул, їх там не було. Натомість Карл зіткнувся з тим, хто жорстоко вбив його пострілом в голову. Місцевий лікар Ангус Макдональд під час обходу знайшов Карла у вітальні: його голова лежала на дивані в калюжі крові, ноги були на підлозі, а на плечі все ще висіла сумка з газетами. Навколо панував справжній безлад. Стало очевидним, що Карл завадив озброєному грабіжникові, за що й поплатився життям.

Це моторошне вбивство сколихнуло місцеву громаду. Попри величезний суспільний резонанс і сотні опитаних потенційних свідків, лише чотирнадцять осіб помітили блакитний автомобіль, припаркований на під'їзній дорозі, приблизно в час стрілянини. Проте серед свідків були розбіжності щодо марок автомобілів: від "Vauxhall Viva" до "Ford estate" і фургона – нічого конкретного. Лише сім свідків помітили поблизу людей у потрібний час. Потім неподалік від ферми знайшли одну гільзу від дробовика. На цьому все.

На віддаленому фермерському господарстві "Каплиця", неподалік від "Тисового дерева", 30 листопада того ж року сталося збройне пограбування. Літних господарів ферми налякали та побили, а грабіжники, прихопивши 300 фунтів стерлінгів, втекли з місця злочину. Хтось помітив машину втікачів, що привело до відомого місцевого злодія Вінсента Гікі. Його та ще двох чоловіків, Джиммі Робінсона та ірландського столяра на ім'я Пет Моллой, заарештували у грудні. Пізніше мені довелося представляти Пета Моллой під час його останньої апеляції. Ці люди далеко не ангели, але вони не були вбивцями. Далі відбувався довгий і складний ланцюг подій з визнанням провини за пограбування "Каплиці" та заперечень причетності до вбивства на фермі "Тисове дерево".

21 грудня заарештували сімнадцятирічного кузена Вінсента, Майкла

being at the farm. Then he and Vincent remembered that they had been at his girlfriend's flat, where a new sofa was being delivered. The delivery note showed this was the date of the murder, and at the time of the actual gunshot they claimed to have been at a garage buying a car.

Pat Molloy was arrested on 8 December. He was subjected to an intensive period of interrogation, prior to an alleged oral and written confession on Sunday 10 December. He was in custody for 55¼ hours, during which there were five interviews lasting about ten hours, all in the absence of a solicitor.

The oral and written confessions became the fulcrum for the whole case. In them Molloy accepted that he was at Yew Tree Farm, engaged in a burglary with the others, when Carl was shot by Jimmy Robinson. Molloy stated he was upstairs at the time searching through drawers when he heard a bang. He went downstairs and witnessed the murder scene and then ran outside.

The police claimed that at 15.40 on 10 December, having in earlier interviews denied involvement, Molloy was seen alone in his cell at Wombourne police station by DC Perkins, with DC Leeke listening outside in the corridor and DS Robbins making contemporaneous notes. Over the course of twenty minutes the officers asserted that Molloy gave them details of his presence at the farm. They went on to claim that he then dictated his confession in a written statement (Exhibit 54), which was taken down by DC Perkins between 16.00 and 16.20.

When Pat Molloy eventually got to see a solicitor, ten days later, his account of what happened was very different:

I have been questioned here for about four days and nights. One of the men concerned is Vince Hickey. The detectives here brought a statement to me, signed by Vince Hickey admitting that he'd been involved. He named me as being there. He also named Robinson as being there. I was very upset over this. He also has a brother or cousin, I'm not sure, called Mickey Hickey. A few weeks ago, these two Hickeys called for Jim. I

Гікі. Спочатку він не міг пригадати, де був чотири місяці тому, в день вбивства на фермі "Тисове дерево", але категорично заперечував факт свого перебування там. Потім вони з Вінсентом раптом згадали, що були в квартирі його дівчини, куди привезли новий диван. Згідно з накладною, це відбувалося саме в день вбивства. А в момент пострілу вони стверджували, що були в гаражі, де купували машину. Пета Моллоя заарештували 8 грудня. Він пройшов через тривалий допит до того, як у неділю 10 грудня нібито надав усне і письмове зізнання у скоєнні злочину. Його тримали під вартою 55¼ години, під час яких провели п'ять допитів загальною тривалістю близько десяти годин, усі без участі адвоката.

Усні та письмові зізнання стали опорною точкою усієї справи. У них Моллой визнав, що був на фермі "Тисове дерево" і разом з іншими скоїв крадіжку зі зломом, коли Джиммі Робінсон застрелив листоношу Карла. Моллой стверджував, що в той час він був нагорі, обшукуючи шухляди, коли почув постріл. Він спустився вниз і побачив місце вбивства, а потім вибіг на вулицю.

За твердженнями правоохоронців, о п'ятнадцятій годині сорок хвилин 10 грудня Моллой, який під час попередніх допитів категорично заперечував свою причетність, сидів в камері у відділку поліції містечка Вомборна, де його бачив детектив-констебль* Перкінс, у той час як детектив-констебль Ліке слухав у коридорі, а детектив Роббінс робив записи. Протягом приблизно двадцяти хвилин поліцейські запевняли, що Моллой сам детально розповів про своє перебування на фермі. Вони також стверджували, що він сам надиктував своє зізнання (Доказ 54), яке констебль Перкінсон записав між шістнадцятою та шістнадцятою двадцять.

Коли через десять днів Пет Моллой нарешті зустрівся з адвокатом, його свідчення дуже відрізнялися від попередніх:

Мене допитували чотири дні та ночі. Одним із підозрюваних був Вінс Гікі. Слідчі принесли мені заяву, підписану Вінсом Гікі, в якій він визнавав свою причетність. Він вказав, що і я був там. Також він зазначив, що там був Робінсон. Я дуже засмутився з цього приводу.

don't know the details until afterwards. They went to this farmhouse and held up three old people and robbed them of £300. I felt mad about this man putting my name up. As far as I can say I was not there, but I made a statement saying I was there but I wasn't there.

Some months later, he added this:

I agree that these statements are a correct account of the interviews with these officers. What I said however is not the truth. The details came from what had been said to me by the police. Also, I was knocked about by the police. I was hit in the face by an officer DC Perkins. I think the plate of my false teeth was broken with one blow. I was punched. I was also under continual questioning night and day and even when they left me the door was hammered every half an hour. I was given nothing to drink and had to drink water out of the toilet bowl. I was given food that was heavily salted. I was told by the police that if I admitted to burgling the place then they would be satisfied. With regard to stacking the drawers in the bedroom I never used to do this. I was not that tidy.

These were the instructions that the solicitor had written down at the time, and which I produced at the final appeal.

The four men stood trial at Stafford Crown Court between 8 October and 9 November 1979. Molloy and his legal team faced a serious dilemma. If he put forward the account described in his instructions, which necessarily involved suggesting deceit, fabrication and violence by the police, then his own bad character could go before the jury. If he were disbelieved on oath, then he ran the risk of a conviction for murder. If, on the other hand, he did not give evidence, did not challenge the confession or how it was obtained, then he might at best be convicted of burglary and at worst of manslaughter. Molloy remained silent at his trial and was convicted of manslaughter; the others were convicted of murder.

The rules of evidence are very clear. What one defendant says about another in an out-of-court statement cannot be used as evidence against another defendant, unless it is adopted, on oath in the witness box, as the

Ще у нього є рідний чи двоюрідний брат, точно не знаю, на ім'я Міккі Гікі. Кілька тижнів тому ці два Гікі подзвонили Джиму. Тоді я ще не знав деталей. Вони поїхали на ферму, напали на трьох літніх людей і викрали 300 фунтів стерлінгів. Я розсердився на те, що цей чоловік вказав моє ім'я. Навіть розлютився. Можу стверджувати, що не був там, хоча я й зробив заяву, що був, але мене там не було.

Через кілька місяців він додав:

Підтверджую, що ці заяви правильно відображають хід допитів. Проте все сказане – неправда. Подробиці взяті з того, що мені розповіли працівники поліції. Окрім того, вони мене били. Констебль Перкінс наніс удар по обличчю. Думаю, що одним ударом він розбив мій зубний протез. Мені наносили удари кулаками. Вони безперервно допитували мене вдень і вночі, і навіть коли йшли, кожні пів години у двері били молотом. Мені не давали води, і я змушений був пити воду з унітазу. Їжу давали сильно пересолену. У відділку мені сказали що, якщо я зізнаюся у пограбуванні, вони залишать мене в спокої. А щодо шухлядок у спальні, я ніколи їх не “перебирав”. Я не настільки охайний.

Такі покази записав адвокат, і саме їх я надав під час фінальної апеляції.

Чотири чоловіки опинилися на лаві підсудних у Королівському суді Стаффорда з 8 жовтня по 9 листопада 1979 року. Моллой і його адвокатська команда зіткнулися з серйозною проблемою. Якщо він дасть хід своїм показам, які включали припущення про обман, фальсифікацію та насильство з боку поліції, то може нашкодити власній репутації. І якщо йому б не повірили під присягою, то він ризикував бути засудженим за вбивство. З іншого боку, якщо б він не надав свідчень, не оскаржив би зізнання або спосіб його отримання, то його могли б у кращому випадку засудити за крадіжку зі зломом, а в гіршому – за вбивство з необережності. Моллой мовчав на суді і був засуджений за ненавмисне вбивство; інші були визнані винними у навмисному вбивстві.

Норми доказового права досить чітко сформульовані. Те, що один

truth by the defendant who made it. Molloy did not give evidence, so technically his confession was not evidence against the others, but in reality – as everyone appreciates – the prejudicial damage had been done by Exhibit 54.

As soon as Pat Molloy began his sentence, he started his campaign to clear himself of Carl's manslaughter, of being a terrible 'grass', and to prove the other men's innocence. If he'd been guilty, he could just have kept his head down and got out in eight years, whereas he began to help Ann and Fred Whelan, the dogged and determined parents of Michael Hickey, to clear the men's names, and in February 1980 Ann enlisted the equally resolute Paul Foot, campaigning journalist and columnist on the Daily Mirror.

A friend and a fellow socialist, Paul was a fantastic intellect. He died far too young in 2004, and I am constantly troubled by the misfortune of losing family and friends in their prime. I remember sitting at Paul's hospital bed a few years ago when he was very ill indeed from a stroke. We managed a laugh together, and I told him that he had to get up and get going again, as he was one of a kind – and, remarkably, Paul did recover his ability to walk and speak. He was so utterly indomitable and is sorely missed.

Pat Molloy was missed too, because in June 1981 he died in prison from a brain haemorrhage. By this time he had convinced his coconvicted that he was extremely remorseful for his false confession (Exhibit 54), but that something else had happened at the police station which had made him give it.

Lifting the Lid Judith Ward and Disclosure

You would assume that all parties in a case automatically get to see all the

підсудний говорить про іншого під час позасудового засідання, не може бути використано як доказ проти іншого підсудного, якщо тільки це не було прийнято під присягою на лаві підсудних за правду тим підсудним, який зробив зізнання. Моллой не давав свідчень, тому технічно його зізнання не було доказом проти інших. Всі розуміють, що дія мала упереджений характер і була завдана доказом під номер 54.

Як тільки Пет Моллой почав відбувати покарання, відразу ж розпочав власну кампанію з метою зняти з себе звинувачення у вбивстві Карла, зняти звання «стукача» і довести невинність інших засуджених. Якби він був винним, то міг би просто не висовуватися і вийти через вісім років. Натомість він почав допомагати Енн і Фреду Віланам, наполегливим і рішучим батькам Майкла Гікі, щоб очистити репутацію чоловіків. У лютому 1980 року Енн заручилася підтримкою не менш рішучого Пола Фута, журналіста-політолога і колумніста газети "Дейлі Міррор", який вів передвиборчу кампанію. Мій друг і товариш-соціаліст, Пол мав блискучий розум. Він пішов з життя надто молодим у 2004 році, і мене завжди непокоїть біль втрати рідних і друзів у розквіті сил. Я пам'ятаю, як сидів біля лікарняного ліжка Пола кілька років тому, після його інсульту. Ми посміялися разом, і я сказав, що він мусить встати і йти далі, бо він єдиний у своєму роді. На диво, Пол повернув здатність ходити і говорити. Він був абсолютно незламним, і нам його дуже не вистачає. Не вистачає і Пета Моллоя, який у червні 1981 року помер у в'язниці від крововиливу в мозок. До цього часу він переконав свого співкамерника, що глибоко шкодує про свої хибні свідчення (доказ 54), але в поліцейській дільниці сталося те, що змусило його їх дати.
* Констéбль — адміністративна посада у правоохоронних органах англomовних країн, нижчий поліцейський чин.

Припіднімаючи завісу Джудіт Ворд і положення про розкриття інформації

relevant evidence. Well, you'd be wrong. Non-disclosure has been at the heart of a series of miscarriages of justice dating back to the 1970s. The police did not tell the defence that Gerry Conlon, one of the Guildford Four imprisoned for pub bombings in October 1974, had an alibi in London that night; or that Stefan Kiszko was physically unable to commit the sex crime for which he was convicted. It has been a constant struggle to get the laws on disclosure changed. For years it has been an uneven playing field, with police and prosecution only disclosing what they believe to be relevant to their case.

Transparency is one of the most fundamental tenets of natural justice, part of what is known as the 'equality of arms'. The state has accrued all the powers and resources for investigating crime on our behalf, and it is only fair that the product of such researches, paid for by us as taxpayers, should be made available to all parties if a trial ensues. Individual defendants cannot possibly be expected to compete with such investigative facilities but, subject to Public Interest Immunity (PII), they should be entitled to examine the whole picture, which in one sense has been obtained on their behalf. It is this aspect of the French inquisitorial system, as I have described in my book *Presumed Guilty*, that theoretically provides for full disclosure of the dossier assembled by the investigating juge d'instruction, the Examining Magistrate. Without access of this kind, it is extremely difficult to ascertain what lines of enquiry have been overlooked or not completed; what potential exhibits have been mislaid or mislabelled; what information has been mishandled; and what scientific results have been misreported. On this last point a negative finding – often considered irrelevant by prosecuting authorities because it does not carry their case forward – may be as important as the positive finding on which they do rely.

Take fingerprints. A defendant could be charged with murder based on an

Можна було б припустити, що учасники судової справи відразу отримують доступ до всіх необхідних доказів. Але це зовсім не так. У 1970-х роках нерозголошення інформації призвело до низки судових помилок. Наприклад, працівники поліції не повідомили стороні захисту, що Джері Конлон, один з "Гілдфордської четвірки", ув'язнений за підриви в пабах у жовтні 1974 року, мав алібі та був у Лондоні тієї ночі. Так само не розкрили, що Стефан Кішко, якого засудили за сексуальне насильство, фізично не міг цього вчинити. Внесення змін до положення про розкриття інформації перетворилося на справжню боротьбу, адже роками умови були нерівними, поліція та сторона обвинувачення розкривали лише ту інформацію, яку самі вважали за потрібне.

Прозорість – один з ключових постулатів природної справедливості та основа принципу "рівності сторін". Оскільки держава, від імені суспільства, взяла на себе розслідування злочинів та використовує для цього ресурси, оплачені платниками податків, було б справедливо, щоб результати цих досліджень були доступні всім учасникам судового процесу. Але не варто очікувати, що фізичні особи зможуть конкурувати з державними ресурсами. Однак, дотримуючись принципу "Імунітету суспільних інтересів", кожен учасник справи повинен мати доступ до всієї зібраної інформації, яка фактично збиралася саме для них. Саме цей аспект французької інквізиторської системи, який я описав у своїй книзі "Презумпція винуватості", теоретично гарантує повне розкриття дос'є, зібраного слідчим суддею (від фр. juge d'instruction), який проводить розслідування. Без доступу досить складно встановити, які аспекти розслідування залишилися поза увагою чи були недоопрацьовані; які докази були втрачені чи неправильно інтерпретовані; яку інформацію використано некоректно; і які експертні висновки подано невірно. Останній аспект особливо важливий: негативні висновки, які обвинувачення часто ігнорує через, на перший погляд, незначний вплив на справу, можуть бути так само важливими, як і докази, на які вони покладаються.

accumulation of circumstantial evidence showing a motive, opportunity, presence near the scene shortly after the murder, and a fingerprint on a chair near the body and on the knife used for the killing. A number of queries come to mind. How many surfaces other than the chair were examined? Were any prints belonging to people without legitimate access discovered? Were there any unidentified prints? Was the fingerprint relating to the defendant examined for his or her DNA? Was the victim's blood associated with the prints, and if so, is it possible to tell whether the print was on the surface before the blood or vice versa? The answers to any one of these queries could lend an entirely different perspective to the case. They may appear to be rather obvious and commonplace, but it is far from guaranteed that this sort of material will be readily forthcoming before or during a trial. It was not until 1996, when Michael Chance, who had had responsibility for the prosecution of the Carl Bridgewater murder case (see Chapter 12), wrote to my solicitor Jim Nichol prior to the appeal, conscientiously expressing concerns about the possible non-disclosure of prints found on Carl's bicycle which were not those of the convicted men, that the defence became aware of their existence.

The paltry justification put forward by the Home Office at the time is typical of the thinking that has pervaded this area far too long: the prints were considered irrelevant because it was believed that the intruders wore gloves. Anyway, the bike could have been touched by anyone at any time. All of this is possible, but that's not the point. Before this revelation, the Home Secretary Michael Howard had been minded to refuse an application to refer this case back to the Court of Appeal, which eventually exonerated the men. Overturning the smallest stone can reveal the biggest truth.

It is alarming to note that this sort of non-disclosure was still continuing, even after the major exposure of systemic failure revealed in the tragic conviction of Judith Ward.

Візьмемо до прикладу відбитки пальців. Обвинувачення може ґрунтуватися на сукупності непрямих доказів: мотив, можливість вчинити злочин, перебування неподалік місця події одразу після вбивства, а також відбитки пальців на стільці поруч із тілом жертви та на знарядді вбивства. Однак виникає низка важливих питань. Чи перевірили інші меблі, крім стільця? Якщо так, чи виявили відбитки осіб, які не мали обґрунтованих підстав бути там? Чи знайшли відбитки, які не вдалося ідентифікувати? Чи провели експертизу виявлених відбитків на наявність ДНК обвинуваченого? Чи вдалось встановити зв'язок між кров'ю жертви та відбитками? Якщо так, чи можливо визначити, були відбитки залишені до появи крові чи після? Відповідь на будь-яке з цих запитань може докорінно змінити сприйняття справи. Хоча ці питання здаються доволі очевидними, немає гарантії, що відповідна інформація буде доступною до чи під час суду. Лише в 1996 році Майкл Ченс, який займався справою про вбивство Карла Бريدжвотера (див. розділ 12), звернувся до мого юрисконсульта Джима Нікола перед апеляцією і висловив досить обґрунтовані побоювання щодо можливого приховування відбитків, знайдених на велосипеді Карла. Вони не належали засудженим і сторона захисту дізналася про них саме на цьому етапі розгляду справи.

Недолуге пояснення, надане Міністерством внутрішніх справ, характеризувало підхід, який тривалий час домінував у цій сфері: відбитки пальців визнали недоречними, припускаючи, що злочинці були в рукавичках. До того ж, будь-хто і будь-коли міг торкнутися велосипеда. Хоча ці твердження теоретично можливі, вони не стосуються суті справи. До цього моменту міністр внутрішніх справ Майкл Говард планував відхилити заяву про передачу справи до Апеляційного суду, який згодом виправдав обвинувачених. Іноді саме за найменш значущою деталлю може ховатися істина, здатна змінити перебіг правосуддя.

Справді непокоїть, що подібна практика існувала навіть після резонансного викриття системних помилок, які призвели до

The Judith Ward appeal was a watershed case demonstrating intellectual corruption across a broad spectrum of prosecution agencies well beyond the police themselves, and each agency had displayed selectivity in disclosure based on their prejudices, preconceptions and assumptions.

Judith was born in Stockport, Cheshire, in 1949. She had an unhappy childhood dominated by a violent, alcoholic father who eventually disappeared, leaving her mother to work long hours cleaning when she wasn't beset by illness.

Despite her best efforts, Judith's mother was often not around to give her six kids support, which left Judith at a young age as sole carer for her younger siblings. As a result she missed a great deal of schooling and became a troubled young woman, tiny in stature and timid by nature. She did odd jobs and trained as a stable girl, then at seventeen suddenly left home for a job in Ireland on a farm in Dundalk, near the border with Northern Ireland.

This was 1968–9 – the 'Swinging Sixties' for some, but in reality a time of soul-searching and agitation. The Vietnam war engendered massive protests; militant French students provoked aggressive state intervention; there were civil-rights marches in Alabama; and nearer home in Ireland campaigns for civil rights by the Catholic minority in the North led to battles with loyalists, the British Army moving in and the Provisional IRA being formed. Judith wasn't politically active at this time, but she was interested in Irish history. Things got tricky at the farm with an unexpected marriage proposal to this emotionally and sexually naive girl: frightened, she ran away and joined the British Army.

They trained Judith at Catterick in Yorkshire, as a 'communications centre operator', using phones and telex machines. Keen to experience new places, she applied to be posted to Cyprus, but got no further than

несправедливого засудження Джудіт Ворд.

Апеляція у справі Джудіт Ворд стала переломним моментом, який довів існування інтелектуальної корупції в широкому колі органів обвинувачення, далеко за межами поліції. Кожне з цих відомств проявило вибірковість у розкритті інформації, виходячи з власних упереджень та припущень.

Джудіт Ворд народилася у 1949 році в місті Стокпорт, графство Чешир. Її дитинство було складним: жорстокий батько-алкоголік, який зрештою покинув сім'ю та матір, котрій довелося тяжко працювати прибиральницею, поки не захворіла.

Попри всі зусилля, мати Джудіт часто була відсутня і не могла підтримувати своїх шістьох дітей. Тому Джудіт із юного віку взяла на себе роль опікуна своїх молодших братів та сестер, через що часто пропускала школу і стала проблемним підлітком. Маленького зросту та сором'язлива від природи, вона бралася за різні підробітки й вчилася на конюха. Однак у сімнадцять років несподівано залишила дім і переїхала працювати на ферму в Дандалку, що біля кордону з Північної Ірландією.

Це були 1968–1969 роки – період, який увійшов в історію як “Золоті шістдесяті”, період, який став часом самопізнання та потрясінь. Війна у В'єтнамі спричинила хвилю масових протестів; у Франції радикально налаштовані студенти спровокували агресивну реакцію з боку держави; по штату Алабама прокотилися марші за громадянські права. Тим часом в Ірландії боротьба католицької меншини за рівні права переросла в гострі зіткнення з лоялістами, що призвело до введення британських військ і створення Тимчасової Ірландської республіканської армії (ТІРА). На той час Джудіт не брала участі в політичних рухах, але цікавилася історією Ірландії. Злякавшись загострення ситуації через несподівану пропозицію вийти заміж, недосвідчена молода дівчина вирішила втекти з ферми й приєднатися до британської армії.

У невеличкому містечку Кетерік, що знаходиться у графстві Йоркшир, Джудіт пройшла підготовку на “оператора вузла зв'язку”,

Aldershot. She hated it there and once more, when faced with a difficult situation, went AWOL – this time to Dublin, where she ended up sharing a flat with a bunch of anarchists, socialists and Republicans. Afraid that the army might come after her, she adopted a false name, but that didn't help. Picked up by the Royal Ulster Constabulary one day, she was sent back to England, where she was discharged from the army. In 1973 she ended up in London and met a guy in Kilburn who was active in Sinn Fein. This was the period of the IRA bombing campaigns when my car was exploded by the Price sisters, and Judith was one of those on the vigil outside the prison where they were on hunger strike. She worked in hotels, in Woolworths, in bars: any old job to keep a few pence in her pocket.

On 10 September 1973 she and her friend Elaine were coming out of the cinema when they heard that a bomb had been detonated in Euston station, and stupidly went to 'look see' out of curiosity. They were sitting in the pub on the station when they got talking to some men, one of whom was from Belfast, sharing a pint – and suddenly they were all surrounded by plain-clothes police and taken away for questioning.

The two girls' alibis were checked out and, crucially, the time when the bomb exploded was when Judith and Elaine had been seen leaving the hotel where they were working. The police took swabs of their hands six times, and Judith discovered much later that she had four negatives and two faint traces of explosives, while Elaine had five traces and one negative. The Belfast man had four positives and two traces: he could have been handling explosives and contaminated Judith's hand when he shook it and she shared his pint. They were all released.

Seeking new adventures, Judith ended up in Chipperfield's Circus, in a huge arena called Belle Vue in Manchester. She enjoyed looking after the horses, but when the circus folded in the winter she upped sticks and this

де освоїла роботу з телефонами та телеграфами. Її прагнення побачити світ спонукало подати заяву на відрядження до Кіпру, однак зрештою вона зупинилася в Олдершоті, який ненавиділа всім серцем. Коли ситуація знову стала важкою, дезертирувала – цього разу до Дубліна, де оселилася в квартирі разом з анархістами, соціалістами та республіканцями. Побояючись переслідувань вона вигадала нове ім'я, але навіть це не врятувало. Одного дня Королівська поліція Ольстера затримала її та депортувала до Англії, де вона була офіційно звільнена. У 1973 році, в Кілберні, поблизу Лондона, Джудіт зустріла чоловіка, який був активним учасником політичної організації "Шинн Фейн". Це були часи, коли ІРА (Ірландська республіканська армія) активно проводила бомбардувальну кампанію, сестри Прайс підірвали мою машину, а Джудіт брала участь у протестах біля в'язниці, де сестри оголосили про голодування. Щоб звести кінці з кінцями вона бралася за будь-яку роботу: працювала в готелях, у мережі супермаркетів "Woolworths" та барах.

10 вересня 1973 року Джудіт і її подруга Елейн виходили з кінотеатру, коли почули про вибух на станції Юстон, і через цікавість вирішили поїхати туди. Вони сиділи в пабі, де пили й розмовляли з кількома чоловіками, один з яких був мешканцем Белфаста. Раптом їх оточили поліцейські в цивільному та затримали для допиту.

Важливим моментом у перевірці їхнього алібі стало те, що свідки бачили, як дівчата виходили з готелю, де працювали, саме коли стався вибух. Поліція провела шість змивів з рук і лише значно пізніше Джудіт дізналася, що у неї було чотири негативних результати та знайшли два слабкі сліди вибухівки, а у Елейн – п'ять слідів і один негативний результат. У чоловіка з Белфаста було чотири позитивні результати і два слабких сліди. Цілком імовірно, що він контактував з вибухівкою та забруднив руку Джудіт під час рукостискання або через те, що вона пила пиво з його пінти. Усіх затриманих відпустили.

time went on the road, starting in London. By now Judith had lost what little stability and self-esteem she had had in her life and took to dossing around, sleeping rough on goods trains and taking off wherever the newest friend led her. In February 1974 one such fellow landed her in Cardiff and then disappeared, and so – fatefully – Judith decided to hitch to Liverpool, city of the Beatles.

On 4 February 1974 a bomb exploded in an army coach on the M62 motorway in Yorkshire, killing twelve people, and on 18 February Judith was charged with conspiracy to cause the explosion. Within a few weeks she had also had laid at her door the bombing in 1973 at Euston station and another at Latimer College in Buckinghamshire, and she pleaded not guilty to all the charges. Still only twenty-five, Judith was alone, without legal help and was put in isolation in the notoriously foul remand centre known as ‘Grisly Risley’ (some of the grimmer details of which can be found in Chapter 10).

By the time of her trial in October 1974 Judith was completely disoriented. She had been hospitalised for acute appendicitis; had made a ‘confession’ and withdrawn it; had been heavily sedated; had made up a marriage to a non-existent IRA man; and was generally in a terrible state, self-harming and contemplating suicide. The doctors’ reports of her ‘acute psychotic depression’ were never presented in court, but then neither was most of the evidence that could have saved her from conviction.

If you had to pick a time to be tried for a ‘terrorist’ offence, this wouldn’t be the ideal one, as the early to mid-1970s was a turbulent era. There was the Angry Brigade; the IRA, which had begun its mainland campaign; the Red Brigade in Italy; the Red Army Faction; the Baader-Meinhof Group in Germany and the PLO hijacking planes. No wonder the public was afraid of what was coming next. It was not unlike the climate of fear following 11 September 2001 or 7 July 2005.

У пошуках пригод Джудіт опинилася в цирку Чіпперфілда, який виступав на арені “Бель Вю” в Манчестері. Їй подобалося доглядати за кіньми, але коли взимку цирк припинив свою діяльність, вона знову зібрала речі й вирушила в дорогу, почавши з Лондона. На цьому етапі життя Джудіт втратила залишки стабільності та самоповаги. Вона почала вести бродячий спосіб життя, ночуючи в товарних потягах і кидаючись слідом за кожним новим знайомим. У лютому 1974 року один з них довів її до Кардіффа і зник. Джудіт вирішила автостопом дібратися до Ліверпуля, міста легендарних Бітлз, що стало поворотним моментом у її житті.

4 лютого 1974 року на автомагістралі М62 у графстві Йоркшир стався вибух у армійському автобусі, що спричинило загибель дванадцяти осіб. А вже 18 лютого Джудіт було висуното обвинувачення у змові з метою організації цього вибуху. За кілька тижнів їй також пред’явили звинувачення у причетності до вибуху на станції Юстон у 1973 році та вибуху в Латімерському коледжі в графстві Бакінгемшир. Вона ж заявила про свою повну невинуватість. У 25 років Джудіт залишилася сама, без юридичної допомоги, й опинилася в сумнозвісному слідчому ізоляторі, відомому під назвою “Моторошний Ріслі” (більше можна дізнатися в розділі 10).

На момент початку суду, в жовтні 1974 року, Джудіт була абсолютно розгублена. Її госпіталізували з гострим апендицитом, вона зізналася у злочині і пізніше відкликала свою заяву, знаходячись під дією сильних седативних, вигадала шлюб із неіснуючим чоловіком з ІРА і загалом була у важкому психологічному стані. Вона почала завдавати собі шкоди і розмірковувала про самогубство. Звіти лікарів, які фіксували в неї “гостру психотичну депресію”, не були представлені в суді, як і більшість доказів, які могли б допомогти уникнути засудження.

Якби довелося вибирати час для суду над “терористом”, перша половина 1970-х були б найгіршим варіантом. Це був час політичної нестабільності: діяльність “Розлюченої бригади”, кампанія ІРА на Британських островах, акції “Червоної бригади” в Італії, “Фракція

So when the jury arrived every day at Wakefield Crown Court to try Judith Ward, who had been dubbed ‘the motorway bus bomber’, they saw a huge police presence surrounding the building, armed marksmen on the roof, visitor searches, security passes – all in all, an atmosphere of intense paranoia. There were bomb hoaxes and then came the real thing: the Guildford pub bombs went off during the case, and a few weeks later the Birmingham pub bombs were detonated (see Chapter 17). In this understandable heightened state of hysteria, it was hardly surprising that Judith got thirty years and twelve life sentences.

Fast forward the fifteen and a half years that Judith spent under perpetual surveillance in the cold, drab, top-security H wing for women in Durham Prison with nine other ‘Cat. A’ inmates and an array of drug dealers, murderers and others. At the beginning Judith was in a state of apathy: she trusted no one and sank into depression, becoming thin and ill. Later she started studying, learning skills such as computing, and found ways to accommodate her situation. But she had little support other than regular visits from her family – no friends and no outside campaign. She was the forgotten miscarriage of justice.

In 1988 Judith finally left Durham for Cookham Wood in Kent, and then in 1990 she was moved to Holloway, where conditions were more relaxed as she was no longer a Category-A prisoner. She even set up a desktop printing business, making cards and posters for inmates and units in the prison. When the Birmingham Six were released and Billy Power asked publicly, ‘Why is Judy Ward still in prison?’, she allowed herself almost for the first time to think that some day she might have a chance of freedom, and not long after their release Billy and the Six’s support group chairman, Paul May, went to visit Judith. She changed her solicitor and her cause was taken up by Gareth Peirce, whose determination, allied to

Червоної армії”, група Бадера-Майнгофа в Німеччині та діяльність Організації Звільнення Палестини, що захоплювала літаки. Не дивно, що громадськість перебувала в постійному очікуванні нових загроз. Все це нагадувало атмосферу після подій 11 вересня 2001 року чи 7 липня 2005 року.

Отже, коли присяжні прибули до Вейкфілдського королівського суду, на розгляд справи Джудіт Ворд, яку вже охрестили “терористкою, що підірвала автобус”, атмосфера була максимально напруженою. Велика кількість поліції, снайпери на даху, ретельні перевірки та перепустки – усе це створювало середовище параноїдального страху. Ситуацію загострювали фальшиві повідомлення про замінування, після чого стався реальний теракт: вибухи в пабах Гілдфорда під час слухання справи, а кілька тижнів потому – в пабах Бірмінгема (див. розділ 17). У такій атмосфері колективної істерії Джудіт не здивувалася вироку, який становив дванадцять довічних термінів та тридцять додаткових років ув’язнення.

Пропустимо п’ятнадцять з половиною років, які Джудіт провела під безперервним наглядом у холодному, сірому крилі Н для жінок в тюрмі Дарема, серед дев’яти інших ув’язнених категорії “А” та купи наркоторговців, вбивць та різних злочинців. Спочатку Джудіт була в стані апатії, не довіряючи нікому, однак після виснажливої депресії вона сильно схудла і захворіла. Пізніше Джудіт почала навчання, освоюючи комп’ютерні технології, і намагалася адаптуватися до ситуації. Проте її підтримка обмежувалася лише візитами сім’ї – ні друзів, ні зовнішньої допомоги. Вона стала забутою жертвою помилки правосуддя.

У 1988 році Джудіт перевели з Дарема до Кукхем-Вуд у графстві Кент, а в 1990 році – до Голловея, де умови утримання були менш суворими, оскільки вона більше не вважалася ув’язненою категорії “А”. Вона навіть налагодила невеликий бізнес з друку, де займалася виготовленням листівок і плакатів для ув’язнених та тюремних відділів. Після звільнення Бірмінгемської шістки Біллі Павер

the group's new campaigning focus, meant that in September 1991 Judith's case was referred to the Court of Appeal.

I was brought on board with Nick Blake as my junior, and we began the long sift through the original 1974 trial papers. On 27 April 1992 the appeal was due to start, but the prosecution suddenly asked for a three-month delay on the grounds that they 'weren't ready'. They'd only had eighteen years to prepare, and even the judges thought this was a bit strong: they gave the prosecution not three months, but one week.

Our defence team had discovered many new things about Judith's case: for example that there had been three secret Home Office-initiated independent reviews in 1985, 1987 and 1989. And once the digging began, it uncovered a veritable Pandora's box. Without question it was the worst case of non-disclosure in my whole career, and one which exemplifies the magnitude of risk that is run when the pressure is on to convict those considered to be culpable. No one is immune, and everyone needs to be vigilant at all times.

Judith had spilled confessions and admissions like beans. They were all over the place, in every sense of the phrase – bizarre and random. Spread over different occasions between February and March 1974, she confessed to carrying explosives, to planting the bomb on the coach, to gun-running in Ireland and to planting the bomb at Euston. Some confessions she retracted, others she did not.

Added to this, it was claimed, she had made the bombs because she tested positive for Ng (nitroglycerine) under her fingernails; positive on swabs taken from her hands and duffle bag; and because positive traces of Ng were found in the caravan where she had stayed for a time. A persuasive picture when put in short form, but one which – unbeknown to the defence – was far from complete. It was the tip of an iceberg that had remained submerged for years.

The West Yorkshire Police had failed to hand over to the DPP 1,700 witness statements. Many of them were immaterial, but a number were

поставив питання: “Чому Джуді Ворд досі у в'язниці?”. Вперше за багато років Джудіт наважилася повірити, що може отримати шанс на свободу. Невдовзі після цього Біллі разом із Полом Меєм, головою групи підтримки Бірмінгемської шістки, відвідали Джудіт. Після зміни адвоката її справу передали Гарет Пірс, чия рішучість і нова стратегія привели до того, що у вересні 1991 року справу Джудіт передали до Апеляційного суду.

Мене залучили до справи разом із Ніком Блейком, який виступав у ролі мого помічника, і ми розпочали тривалий і скрупульозний перегляд матеріалів судового процесу 1974 року. Апеляція мала розпочатися 27 квітня 1992 року, проте обвинувачення раптово звернулося з проханням про тримісячну відстрочку, заявивши, що вони “не готові”. Така заява, після 18 років підготовки, здалася надуманою, і судді дали їм лише тиждень.

Наша команда захисту виявила чимало нового у справі Джудіт, зокрема, що в 1985, 1987 і 1989 роках Міністерство внутрішніх справ таємно ініціювало три незалежні перевірки. Після цього почали з'являтися нові факти, які відкрили скриньку Пандори. Без сумніву, це був найсерйозніший випадок приховування інформації в моїй професійній практиці, що демонструвала масштаби ризику, коли під тиском звинувачують тих, кого вважають винними. Ніхто від цього не застрахований, і нам варто бути пильними.

Джудіт зробила низку хаотичних і суперечливих зізнань. У період з лютого по березень 1974 року вона “зізнавалася” у перевезенні вибухівки, у підкладанні бомби в автобус, у контрабанді зброї до Ірландії та у вибуху на станції Юстон. Деякі зізнання вона згодом відкликала, деякі – ні.

До того ж стверджували, що Джудіт займалася виготовленням бомб: під її нігтями, на руках, на спортивній сумці, а також у фургоні, де вона прожила певний час виявили сліди нітрогліцерину. На перший погляд виглядало переконливо, але сторона захисту не знала, що картина ще не повна. Це лише верхівка айсберга, прихованого під

entirely supportive of the thrust of the defence at trial: that Judith was a pathological liar and an attention-seeking fantasist. Between March 1972 and June 1974 there had been seven interviews by different police authorities which displayed a propensity to admit activity that could be shown to be fictitious. A member of the DPP's staff as well as a barrister were criticised by the Court of Appeal for their role in the non-disclosure.

The scientific non-disclosure was monumental. It is rare indeed for the court to use strong (let alone strident) language, but their Lordships – Lord Justices Glidewell, Nolan and Steyn – quite legitimately took three senior scientists and two medical doctors to task. The doctors' reports concerning Judith's mental state and her attempts to commit suicide were not disclosed in full and crucial incidents were omitted. When I asked about them in the Court of Appeal the answers were regarded by the court as 'astonishing'. The doctors either could not remember or were not especially concerned, because they quite often encountered this kind of thing in a large remand prison.

But this was nothing compared to the forensic science. Disclosure was 'woefully deficient'. Three senior scientists from the Royal Armament Research and Development Establishment took the law into their own hands and concealed from the prosecution, the defence and the court matters that might have changed the course of the trial. The catalogue of 'lamentable' omissions I summarise as:

- i. A failure to reveal actual test results for Ng, which had been misleadingly described as positive.
- ii. A failure to reveal discrepant Rf values on TLC (thin-layer chromatography) tests for Ng – meaning that the range of variation in reading undermined their reliability.
- iii. A failure to reveal that other substances (not Ng) might produce a similar reading on a TLC test where a suspect sample and a control are spotted onto a plate dipped into solution [it's like watching ink rise up a sheet of blotting paper. The other, non Ng substance was boot polish!].

водою протягом багатьох років.

Поліція Західного Йоркшира не передала Генеральному прокурору 1700 заяв свідків. Хоча й більшість з цих свідчень не мали суттєвого значення, деякі цілком підтримували основну лінію захисту: Джудіт була патологічною брехухою та фантазеркою, яка прагнула привернути увагу. У період з березня 1972 року до червня 1974 року було проведено сім допитів різними поліцейськими відомствами, які свідчили про її схильність визнавати вигадані події. Працівник Королівської прокурорської служби та адвокат зазнали критики з боку Апеляційного суду за їхню причетність до приховування важливої інформації.

Масштаби приховування інформації вражали. У суді рідко використовують різкі, не кажучи вже про гострі висловлювання, але лорди–судді Глайдвелл, Нолан і Стейн – цілком обґрунтовано розкритикували трьох провідних експертів і двох лікарів. Медичні звіти про психічний стан Джудіт та її спроби самогубства не були представлені в повному обсязі, а ключові моменти залишилися поза увагою. Коли я порушив питання щодо цих звітів в Апеляційному суді, відповіді викликали у суддів подив. Лікарі або не могли згадати деталі, або не вважали їх важливим, оскільки подібні випадки були поширеними в СІЗО.

Проте це було дрібницею порівняно з висновками криміналістів. Розкриття доказів було "надзвичайно неповним". Троє провідних фахівців Королівського центру досліджень та розробки озброєння самовільно втрутилися у справу, приховавши від обвинувачення, захисту та суду важливі факти, які могли суттєво вплинути на хід процесу. Перелік "жахливих" упущень включає:

1. Замовчування справжніх результатів тестів на нітрогліцерин, які було помилково описано як позитивні.
2. Замовчування розбіжностей у значеннях коефіцієнту затримки під час тонкошарової хроматографії (ТШХ) для нітрогліцерину, що ставить під сумнів надійність цих тестів.

The three senior scientists, Mr Higgs, Mr Elliott and Mr Berryman, suppressed this during the trial.

iv. Misrepresentation and concealment of firing cell test results [experiments which showed how anyone might quite innocently become contaminated with explosives by touching debris or other secondary sources].

Most concerning of all during the oral evidence of the three scientists at the trial, they ‘knowingly placed a false and distorted scientific picture before the jury’.

After almost nineteen terrible years Judith was free. She had paid a heavy penalty for the frailties of our legal system. Lord Justice Glidewell did not just identify what these were, but how they may have come about:

For lawyers, juror and judges, a forensic scientist conjures up the image of a man in a white coat working in a laboratory approaching his task with cold neutrality and dedicated only to the pursuit of scientific truth. It is a sombre thought that the reality is sometimes different. Forensic scientists may become partisan. That is what must have happened in this case.

Quite apart from all this, there is another sombre and salutary thought. Confession evidence should not be accorded the status of the Holy Grail. In one case after another we have seen how it isn’t worth the paper it’s written on. In this case it was uncovered by the benefits, ultimately, of full disclosure; for Stephen Miller by DNA evidence, for Engin Raghip by forensic psychology, for Pat Molloy, the Birmingham Six and Winston Silcott by the searching eye of ESDA (electro-static deposition analysis). These examples are the reason I have argued for more than twenty years that there should be no confession-only convictions. Even pleas of guilty are suspect on this basis alone. What is fascinating is the sharp decline in confessions and confession-only cases in the face of regulative and protective measures that have been introduced. This clearly suggests that their frequent occurrence for so many years was both suspicious and artificial.

3. Замовчування того, що інші речовини (не нітрогліцерин) можуть давати схожі результати на ТШХ-тесті, коли підозріла та контрольна проби наносяться на пластину, занурену в розчин (аналогічно тому, як чорнило піднімається по аркушу абсорбційного паперу). Однією з таких речовин міг бути навіть крем для взуття! Містер Хіггс, містер Еліотт і містер Беррімен, три провідних фахівці, свідомо приховали цю інформацію під час суду.

4. Неправильне подання та приховування результатів тестів на вогневі осередки – експерименти, які показали, що будь-хто може випадково забруднитися вибуховими речовинами, торкаючись уламків або інших вторинних джерел.

Найбільше занепокоєння викликало те, що під час судового розгляду троє фахівців “свідомо представили присяжним хибну та спотворену інформацію”.

Після майже дев’ятнадцяти жахливих років Джудіт нарешті звільнили. Вона заплатила високу ціну за недоліки нашої правової системи. Лорд-суддя Глайдвелл не лише вказав на ці слабкості, а й пояснив, як вони могли виникнути:

“Для адвокатів, присяжних і суддів криміналіст асоціюється з людиною в білому халаті, яка працює в лабораторії, нейтрально підходячи до своєї справи й прагнучи наукової істини. Тривожить те, що реальність іноді відрізняється, і криміналісти можуть бути упередженими. Мабуть, саме так і сталося у цій справі”.

Окрім цього, варто зазначити ще одну важливу думку. Зізнання не повинно сприйматися як абсолютна істина, подібно до Священного Граалю. Раз за разом ми переконувалися, що їхня цінність не перевищує вартості паперу, на якому вони написані. Ця справа була розкрита завдяки повному доступу до доказів; у справі Стівена Міллера – завдяки ДНК-аналізу; у справі Енджина Рагіпа – завдяки висновкам судових психологів; у справах Пета Маллоя, Бірмінгемської шістки та Вінстона Сілкоута – завдяки використанню електростатичного репродукування (система ESDA). Саме ці приклади спонукали мене багато років відстоювати думку, що

It was deeply disturbing therefore to discover a criminal justice system entirely dependent on confession evidence. During the spring of 2009 I was part of an independent delegation of British lawyers examining the operation of the Israeli military court system in the Occupied Territories of Palestine (OTP). In any one year up to 7,000 Palestinian defendants, mostly in custody, await trial on a variety of allegations ranging from stone throwing to bombing. Ironically these courts are a remnant of the British Mandate and even more ironically their reliance on confession evidence is a legacy of the historic British approach. The vast majority of defendants confess and well over 90 per cent of them plead guilty. No military court judge we met seemed to bat an eyelid at this unreal situation. In fact, confessions are described as the ‘queen of evidence’ requiring no more than ‘feather-light corroboration’, which predictably comes from yet more confessions provided by accomplices. No legitimate criminal justice system ever devised by mankind has achieved such a level of success.

The delegation report will have to assess what factors contribute to these results – obvious candidates are: the age and vulnerability of defendants; oppression exercised at the point of detention through to interview; extensive delay; the conditions of custody and increased sentences for contested cases.

I was thrilled when the Ward judgment brought about the prospect of real change. The police and prosecution were no longer to be the only ones to make decisions about the relevance of unused evidence; from now on, the defence was to be granted access to the complete pool of material.

Any police investigation generates a lot of information, such as witness statements, scientific reports, notes of conversations with potential witnesses, and so on. The police and the Crown Prosecution Service (CPS) then decide what will be used as prosecution evidence, and the rest becomes ‘unused material’. Of course this rejected data may not be of

вироки не повинні ґрунтуватися виключно на зізнаннях. Навіть офіційні визнання вини в суді слід розглядати з обережністю. Показовим стало те, що після запровадження регуляторних та захисних заходів кількість зізнань та справ, заснованих виключно на них, різко скоротилася. Це вказує на те, що їхня частота протягом років була як підозрілою, так і штучно створеною.

Стало справжнім потрясінням, коли з’ясувалося, що кримінальна юстиція цілком залежить від зізнань. Весною 2009 року я був членом незалежної делегації британських юристів, що вивчала роботу ізраїльських військових судів на окупованих територіях Палестини. Щороку близько 7 000 палестинців, більшість з яких під вартою, чекають суду за різними звинуваченням – від кидання каміння до терактів. Іронічно, що ці суди – слід Британського мандату, а ще більш іронічно, що їхня залежність від зізнань стала спадщиною історичного британського підходу. Більшість підсудних зізнається у злочинах, і понад 90% з них визнають свою провину. Жоден військовий суддя, з якими ми зустрічалися, не виказав здивування через нереалістичність ситуації. По-суті, зізнання називають “вінцем доказів”, що вимагає лише “легкого підтвердження”, яке, як правило, надається зізнаннями від співників. Жодна система кримінального правосуддя, розроблена людством, не змогла досягти такого рівня успіху.

Звіт делегації мав на меті оцінити чинники, що впливають на ці результати. До очевидних причин належать: вік і вразливість підсудних, тиск під час затримання та допиту, затримка процесу, умови утримання під вартою та суворіші вироки для тих, хто оскаржує справи.

Я був вражений, коли рішення у справі Вард дало надію на реальні зміни. Поліція та прокуратура більше не були єдиними, хто визначає важливість доказів: відтепер захист отримав доступ до всього обсягу матеріалів.

У ході розслідування збирається багато інформації, наприклад, покази свідків, звіти експертів, протоколи розмов з потенційними

interest to the prosecution, but it could really help the accused. The prosecution was now required to provide the defence with all relevant evidence, unless the trial judge ruled that it could be held back on grounds of public interest. And for a few years following the Judith Ward case the defence could go and inspect any material they liked. Not any more . . . After a while there was a backlash from police and prosecutors, who complained that they had to spend vast amounts of time and money supplying the defence with material, much of it ‘irrelevant’. So in 1997 the government introduced the Criminal Procedure and Investigations Act (CPIA), a dangerous piece of legislation which created two tiers of disclosure, putting the onus on the prosecution to decide what unused information should be disclosed.

It is left to a police disclosure officer (who is not legally trained) to list unused, non-sensitive material, and anything that might undermine the prosecution’s case is supposed to be disclosed to the defence. If it wants further disclosure, the defence must first supply a defence statement (a synopsis of the main points of the defence case in advance of the trial). The prosecuting authority is then supposed to supply any unused data that helps the defence case.

Of course this can lead to further miscarriages of justice. For example, the disclosure officer in one case was the very same police officer who was the subject of a formal complaint of assault by the accused. It came as no surprise when it emerged that a record of a telephone call to the police station from a member of the public at the scene, claiming that the police were assaulting people, was withheld.

The problems with the police acting as guardians of disclosure is that they are not trained to raise doubts about the guilt of those accused of crime, and they often display prejudice because they instinctively believe that the accused is guilty. The new rules depend entirely on the judgement,

свідками і так далі. Поліція та Королівська прокурорська служба вирішують, які матеріали будуть використані як докази обвинувачення, а які стають “непотрібними”. Звісно, ці відкинуті матеріали можуть не мати значення для обвинувачення, але можуть стати корисними для підсудного. Тепер обвинувачення зобов’язане надавати захисту всі релевантні докази, якщо тільки суддя не вирішить, що їх варто утримати через публічний інтерес. І протягом кількох років після справи Джудіт Ворд захист мав доступ до будь-яких матеріалів. Зараз все змінилося...

Згодом поліція та прокурори почали скаржитися, що змушені витрачати ресурси на надання стороні захисту матеріалів, які, на їхню думку, часто “не мають відношення до справи”. У 1997 році уряд ухвалив “Закон про кримінальне судочинство та розслідування” – суперечлива законодавча ініціатива, що запровадила дворівневу систему розкриття. Вона поклала на прокуратуру обов’язок вирішувати, які з “непотрібних” матеріалів мають бути передані стороні захисту.

Відтепер офіцер поліції, відповідальний за розкриття матеріалів (зазвичай без юридичної освіти), повинен скласти список невикористаних, несекретних матеріалів. Усі матеріали, які можуть поставити під сумнів обвинувачення, мають бути передані стороні захисту. Якщо захист потребує додаткових матеріалів, він повинен попередньо подати заяву захисту – короткий опис основних моментів справи до початку судового процесу. Після цього прокуратура зобов’язана надати всі невикористані матеріали, які можуть бути корисними для захисту.

Подібна система може призвести до нових судових помилок. Наприклад, в одному з випадків офіцер, відповідальний за розкриття доказів, був тим самим поліцейським, проти якого обвинувачений подав офіційну скаргу про напад. Не дивно, що дзвінок до поліцейської дільниці від очевидця, який заявляв про насильство з боку поліції, залишився прихованим.

Проблема в тому, що поліція, яка виконує роль відповідальної за

assiduousness and honesty of the police officer who assembles the information and on the impartiality of the CPS lawyer who assesses whether the material may assist the defence. It's all too disturbingly frequent that evidence which contradicts the prosecution case fails to reach the defence – a case of back to the bad old days ...

The outcome has been that major trials have collapsed, at huge expense. Unworthy defendants have had their cases dropped when a judge's patience with a failure to disclose has finally run out, while those wrongly accused have come very close to going on trial without knowing about crucial evidence that would secure their acquittal. More disquietingly, how many innocent people are still going to prison because the disclosure regime is so inadequate?

The CPS needs to be told that it has to inspect the unused material itself, not just glance at the list produced by the police, even though it may need extra funds to do so. And defence lawyers should be allowed, once again, to go and look at whatever material the police have got.

The risks of non-disclosure continue to be a matter of concern well after the Ward judgment in 1992. In that same year thirty-two-year-old Paula Gilfoyle was found hanged in the garage at the home she shared with her husband Eddie, in Upton on the Wirral. She was eight and a half months pregnant. On the day of her death Eddie was at work at a hospital between 11.30 a.m. and 4.30 p.m. and returned home to find a suicide note. When she wasn't in the house, he went round to his relatives to try and find her. Paula's body was found later in the evening by Eddie's brother-in-law, Paul Caddick, an off-duty police sergeant.

At the start the whole affair was treated as a non-suspicious death. As a consequence, the crime scene and potential exhibits were not preserved as they should have been. Four days later Eddie was arrested for murder and convicted at Liverpool Crown Court in 1993. He protested his innocence

розкриття доказів, не має відповідної підготовки для об'єктивної оцінки винуватості підозрюваних. Часто вони упереджені, оскільки інстинктивно вірять у провину обвинуваченого. Нові правила залежать виключно від суджень, старанності та добросовісності поліцейських, які збирають матеріали, а також від неупередженості адвоката Королівської прокуратури, який оцінює, чи може матеріал допомогти захисту. Досить часто докази, що суперечать обвинуваченню, не передають стороні захисту, як і в "погані старі часи".

Через це великі судові процеси зривалися, несучи за собою значні фінансові витрати. Нечесні підсудні уникали покарання, коли терпіння суддів до недоліків у розкритті доказів вичерпувалося. Тим часом помилково обвинувачені могли опинитися в суді без доступу до ключових доказів, здатних довести їх непричетність. Виникає питання: скільки невинних і досі опиняються за ґратами через ці недоліки?

Необхідно наголосити на тому, що Королівська прокуратура повинна самостійно перевіряти невикористані матеріали, а не обмежуватися лише переглядом списків, складених поліцією, навіть якщо для цього доведеться виділити додаткові фінанси. Крім цього, адвокатам захисту необхідно повернути право на доступ до всіх матеріалів, що перебувають у розпорядженні поліції.

Проблеми з ненаданням доказів залишаються актуальними навіть після справи Джудіт Ворд 1992 року. У тому ж році, тридцятидворічну Паулу Гілфойл, яка була на восьмому місяці вагітності, знайшли повішеною в гаражі її будинку в Аптоні (острів Віррал), де вона жила зі своїм чоловіком Едді. У цей день, з 11:30 до 16:30, Едді був на роботі в лікарні, а повернувшись додому, побачив передсмертну записку. Не знайшовши Паулу в будинку, він почав шукати її серед родичів. Того ж вечора тіло жінки виявив її брат Пол Кеддік, поліцейський сержант, який у той час був не на службі.

Спершу смерть вважалася такою, що сталася за відсутності

from the beginning.

Factors that undoubtedly had a bearing on his conviction were the unlikelihood of a woman at that stage of pregnancy taking her own and her baby's life; the difficulty of achieving it on her own, given her condition, her height and the beam involved; her non-suicidal state of mind, according to friends; and the existence of other suicide notes in her handwriting, which it was suggested had been obtained by Eddie for a first-aid course at work.

I represented Eddie at his first appeal in 1995 and at his second in 2000. The first centred on a sighting by a witness at a time when the prosecution claimed Paula had already been killed by Eddie before he went to work. The second focused on expert evidence concerning ligatures and the mechanics of hanging. Both appeals were dismissed.

A determined journalist, Dominic Kennedy, persisted with enquiries for many years. On 20 February 2009 The Times revealed that it had recovered, under the Freedom of Information Act (FOI), important police notes describing what witnesses attending the scene had said and done. According to Kennedy, the police had variously claimed that these notes didn't exist or had been destroyed. What has to be ascertained now is whether they were in possession of information that was not disclosed to the defence at trial. A doctor who attended the scene had estimated contemporaneously that the time of death was approximately six hours prior to his examination of Paula's body. If this estimate were to be correct, then Eddie was still at work. It is anticipated that the CCRC (Criminal Cases Review Commission) will be asked to follow this up.

In December 1988 there was a series of burglaries and murders close to London's orbital motorway, the M25. First came the bizarre murder of a homosexual in a field, and much depended on confused sightings of a red MG sports car, on the timings of various television programmes that

підозрілих обставин. Через це місце злочину та потенційні докази не були належним чином збережені. Однак, через чотири дні Едді арештували за звинуваченням у вбивстві і засудили у Королівському суді Ліверпуля в 1993 році, хоча з самого початку Едді заперечував свою причетність.

Рішення суду базувалося на кількох факторах: малоймовірно, що жінка на пізньому терміні вагітності забере своє життя та життя своєї дитини; складність здійснення цього через її стан, зріст і конструкцію балки. Крім того, друзі Паули наголосили на її несуйцидальному психічному стані. Особливу увагу привернув той факт, що почерк на інших передсмертних записках, нібито написаних Паулою, співпав з почерком, на записках, які Едді використовував на курсах першої допомоги для підготовки навчальних матеріалів.

Я представляв Едді під час його першої апеляції в 1995 році та другої у 2000 році. Перша апеляція стосувалася свідчень очевидця, який стверджував, що бачив Паулу, коли Едді вже був на роботі, хоча обвинувачення наполягало, що він убив її перед виходом з дому. Друга апеляція зосереджувалася на експертних висновках щодо зашморгів і механіки повішання. Обидві апеляції відхилили.

Журналіст Домінік Кеннеді, відомий своєю наполегливістю, багатьох років не припиняв розслідувань. 20 лютого 2009 року журналісти газети "Таймс" заявили, що завдяки закону "Про свободу інформації" їм вдалося отримати важливі поліцейські звіти, в яких описано дії та свідчення очевидців. За словами Кеннеді, представники поліції то запевняли у відсутності цих записів, то стверджували, що вони були знищені. Зараз необхідно встановити, чи мала поліція інформацію, яку не передали захисту під час судового розгляду. Лікар, який прибув на місце події, встановив, що смерть настала приблизно за шість годин до огляду тіла. Якщо цей висновок правильний, Едді в цей час ще був на роботі. Очікується, що Касаційний кримінальний суд займеться цією справою.

У грудні 1988 року неподалік лондонської кільцевої дороги M25 відбулася серія пограбувань і вбивств, що розпочалася з загадкового

witnesses used as reference points, and on evidence given by accomplices whom I described as ‘The Job Lot’, because one of them was called Jobbins. Relevant information about them was not disclosed. At the trial I represented Michael Davis, one of a number of defendants, and later both Davis and Raphael Rowe, a young Rastafarian, at appeal.

Randolph Johnson, Michael Davis and Raphael Rowe were jailed for life in 1990. The men’s first appeal in 1993 was unsuccessful, but later it emerged that the prosecution had failed to disclose that an associate of the three defendants told police that another man – not Randolph Johnson – had taken part in the crimes. This key prosecution witness also turned out to be a police informer who had received a £10,000 reward. The three men continued to fight to clear their names, and finally the European Court of Human Rights ruled unanimously that their trial had been unfair and the CCRC referred their case back to court. The M25 appellants were eventually successful and walked free on 17 July 2000. Raphael Rowe is now an occasional presenter and researcher for BBC Radio 4 and for Panorama on BBC television.

The case became the leading authority on a completely new procedure for disclosure, which I suggested to Lord Chief Justice Taylor, in relation to Public Interest Immunity (PII) hearings. The type of material which is covered by public interest can be quite wide-ranging, from official secrets at one end to the modus operandi of covert police surveillance at the other. This involves a crucial ethical question for defence counsel in particular. For many years the English convention had been that counsel might be shown confidential information, on the understanding that the information would not be communicated to the client. I objected to this procedure because I felt that proper representation required my client knowing as much about his own case as I did, and he might well have important observations to make about the accuracy of the sensitive material. My objection entailed being excluded from the court while it considered

вбивства гомосексуаліста в полі. Ключову роль мали суперечливі свідчення про червоний спортивний автомобіль, моделі MG, який бачили неподалік та про телепрограми, які слугували свідкам часовим орієнтиром, і покази спільників, яких я жартома назвав “Робітниками”, оскільки одного з них звали Робіт. Нічого важливого так і не дізналися. Під час судового процесу, я представляв одного з підсудних, Майкла Девіса, а пізніше, під час апеляції, також захищав молодого растафаріанця Рафаеля.

У 1990 році Рендольф Джонсон, Майкл Девіс і Рафаель Роу отримали довічне ув’язнення. Їхню першу апеляцію у 1993 році відхилили, але пізніше з’ясувалося, що обвинувачення приховало важливу інформацію. Один знайомий підсудних стверджував, що до злочинів був причетний інший чоловік, а не Рендольф Джонсон. До того ж з’ясувалося, що ключовий свідок обвинувачення був інформатором, якому виплатили винагороду в розмірі 10 000 фунтів стерлінгів. Підсудні не припинили боротися за очищення репутації і, зрештою, Європейський суд з прав людини одноголосно визнав вирок несправедливим, а Комісія з перегляду кримінальних справ відправила їхню справу на повторний розгляд. Апелянти у справі M25 досягли успіху, і 17 липня 2000 року вийшли на свободу. Рафаель Роу згодом став ведучим і дослідником для BBC Radio 4, а також для програми “Панорама” на BBC.

Ця справа лежала в основі впровадження нової процедури розкриття доказів. Я представив її Лорду-головному судді Тейлору під час слухань, що стосувалися захисту публічних інтересів. Матеріали, що підпадають під цю категорію, варіюються від державних таємниць до методів таємного спостереження поліції. Це піднімає важливі етичні питання, зокрема для адвокатів захисту.

Довгий час у Англії існувала практика, згідно з якою адвокат мав доступ до конфіденційної інформації за умови, що вона не буде передана клієнту. Я виступав проти, оскільки вважав, що для ефективного захисту клієнт повинен знати про свою справу так само, як і адвокат, і він міг би зробити важливі зауваження щодо

whether the material should be disclosed to the defence for the purposes of the trial or appeal. I felt so strongly about my professional duty that I went to the Bar Council for their approval for the stand that I had taken, which I duly obtained. The Lord Chief Justice accepted that I was right in principle, but a procedure had to be devised in order to allow some representation and input from the defendant. At the hearing I suggested a league table for disclosure, dependent upon the degree of sensitivity involved, but unfortunately this has evolved into a completely different system, whereby special counsel is appointed for the defendant to deal with the PII hearing.

This has become a major feature of a singularly unhealthy part of our system in the Special Immigration Appeals Commission (SIAC). These are tribunals dealing with immigration issues, and if the immigrant is considered to be a ‘terrorist’, the hearings are in camera. While the individual may be represented generally by his own barrister, that barrister is not allowed to be present at the secret hearings, where only a special counsel can appear; and once he does so, that special counsel is in ‘purdah’ (Hindu for the screen that protects Indian women from public view) and can no longer speak – even to the client’s barrister – about what is happening in the hearings.

These issues surfaced in the notorious Belmarsh case in which the House of Lords denounced in robust terms the Labour government’s SIAC scheme, where detainees were locked up indefinitely without charge and without knowing the nature or detail of the allegations against them. I have always refused to participate in SIAC hearings save for one instance, and a number of special advocates publicly resigned after the Belmarsh case because of the injustice of the system. Yet another example of the scant regard successive Labour governments have had for the rule of law.

достовірності конфіденційних матеріалів. Через ці заперечення мені не дозволили брати участь у судовому розгляді питання про розкриття матеріалів для використання під час судового процесу або апеляції. Відчуваючи професійну відповідальність, я звернувся до Ради Адвокатів для схвалення моєї позиції, і отримав його. Лорд-головний суддя визнав правильність моїх аргументів, однак було необхідно розробити процедуру, яка дозволить підсудному взяти участь у визначенні того, чи повинні певні матеріали бути розкриті. Під час слухання я запропонував створити “таблицю пріоритетності розкриття доказів” залежно від рівня конфіденційності. На жаль, це переросло в зовсім іншу систему, за якою для обвинуваченого призначають спеціального адвоката на судові засідання, під час якого вирішується, чи повинні певні матеріали бути розкриті сторонам у справі.

Ця практика стала ключовим елементом суперечливої складової нашої правової системи – Комісії зі спеціальних імміграційних апеляцій. Цей орган розглядає питання імміграції, і в разі підозри у тероризмі слухання проводяться за закритими дверима. Особу може представляти її адвокат, проте йому заборонено брати участь у закритих слуханнях, куди допускається лише спеціальний адвокат. Після цього він опиняється в “пурдах” (з індуїстської – завіса, що захищає індійських жінок від сторонніх поглядів) і втрачає можливість обговорювати слухання навіть із адвокатом клієнта.

Ці проблеми вийшли на поверхню у скандальній справі Белмарш, коли Палата лордів рішуче засудила запроваджену урядом Лейбористів схему Комісії з апеляцій у справах імміграції та національної безпеки. Згідно з цією схемою, затриманих утримували безстроково без пред’явлення звинувачень і без надання інформації про характер чи деталі звинувачень висунутих проти них. Я завжди уникав участі у слуханнях Комісії, окрім одного випадку, і після справи Белмарш кілька спеціальних адвокатів публічно подали у відставку через несправедливість цієї системи. Ще один доказ того,

The dilemma posed by how to deal with the disclosure or non-disclosure of sensitive information, yet at the same time meet the requirements for a fair trial – especially for a defendant under Article Six of the European Convention on Human Rights – has become more acute over the last few years, and the current conundrum concerns intercept evidence or telephone tapping. This is so sensitive that you cannot even ask if it has happened, let alone what has been heard or recorded. It's a bizarre anachronism, because almost all other forms of covert surveillance can be adduced.

If the security services, Special Branch or the anti-terrorist squad have employed an eavesdropping device, which might be in a nearby house or vehicle, although the exact location may not be revealed, the conversations can be. If a hidden camera is used to take still or moving images, these too can be produced. So it's difficult to see why a telephone conversation is any different. Provided the provenance, continuity, integrity and context of the recording can be established, it is clearly capable of providing the best evidence of what was in the minds of those planning a crime. Where there are complications about audibility and intelligibility, these are all matters that the trial judge would have to take into account in deciding whether it was sufficiently reliable to put before a jury. The security services have been exercised about this for years, but everyone in the real world is aware that telephones are tapped – and probably tapped more often than we imagine, given the expanding surveillance society within which we live. So it isn't exactly a state secret that needs to be shrouded in mystery.

I represented two defendants in separate major terrorist conspiracy trials, both of which ended in 2007. One was alleged to be a central figure, the other on the fringes, and in both cases there was intense and extensive surveillance by both the police and the security services. In both cases the defendants, the solicitors and I were quite sure that telephone tapping had taken place, and the defendants were adamant that any record of their

як послідовні лейбористські уряди нехтували принципами верховенства права.

Дилема, яка полягає у виборі між розкриттям і нерозкриттям конфіденційної інформації при забезпеченні справедливого судового розгляду – особливо для підсудного відповідно до статті 6 Європейської конвенції з прав людини – стала надзвичайно актуальною останнім часом. Наразі питання стосується доказів, отриманих шляхом перехоплення або прослуховування телефонних розмов. Ця проблема настільки делікатна, що вже саме питання про те, чи було перехоплення – чутливе, не кажучи вже про розкриття змісту записаного. Це парадоксальний анахронізм, оскільки майже всі інші методи прихованого спостереження можуть бути представлені як докази.

Якщо спецслужби, спеціальний відділ або антитерористичний підрозділ використовували пристрій для підслуховування, встановлений у сусідньому будинку чи транспортному засобі, то хоча місце прослуховування не розкривається, записані розмови можуть бути подані як докази. Те ж саме стосується матеріалів, отриманих за допомогою прихованих камер. Тому важко зрозуміти, чому телефонні розмови повинні бути винятком. Якщо можна встановити джерело, хронологію, цілісність і контекст запису, він може стати важливим доказом того, що насправді планували особи, причетні до злочину. У випадку проблем зі звуком, суддя повинен врахувати ці обставини при вирішенні, чи можна вважати запис достатньо надійним для представлення присяжним. Спецслужби давно переймаються цим питанням, але в реальному житті всі знають, що телефони прослуховуються – і, ймовірно, набагато частіше, ніж ми можемо уявити, з огляду на зростаючу кількість засобів спостереження. Тож це навряд чи державна таємниця, яку слід огортати загадковістю.

Я представляв двох обвинувачених у великих справах про терористичні змови, які завершилися у 2007 році. Один з них був ключовою фігурою, а інший – знаходився на периферії подій. В обох

telephone conversations would prove their innocence.

All I could do was request that the trial judge ensured that the prosecution (which is also precluded from using the content of the tapes) did not make assertions about a defendant that conflicted with any information they had about what had been said on an intercept. In order to get round this tricky situation for a prosecutor, it was decided that the tapes of any recording (or the notes relating to any such tapes) would be destroyed before trial. It was argued that the tapes were only used for intelligence purposes and not for prosecution and trial. I think that even Charles Dickens's bureaucratic government office in Little Dorrit would have been proud of this level of circumlocution.

Both defendants, who were at risk of thirty-year prison sentences, were fortunately acquitted, but without the benefit of the telephone-tap disclosure.

Telephone and computer evidence are now central features of most major criminal trials. The prosecution takes delight in constructing multicoloured and complex telephone graphics to demonstrate association by conspirators, but jurors are not stupid, and they will also be asking themselves why they haven't heard about the content of the calls depicted in the graphics: something we all know is there, but is never referred to.

It may be getting worse. When the government set up a Privy Council Review in 2007 chaired by Sir John Chilcot, I gave evidence of my experiences and my misgivings. The Privy Counsellors plainly had to grapple with two diametrically opposed forces: one favouring the logic of inclusion, the other security. The result is a compromise that may be unworkable, in which the ban on intercept evidence will be lifted subject to a raft of preconditions and, most worryingly, the increased use of special counsel in a new PII Plus regime. This really is Alice Through the Looking-Glass territory, and is anathema to the concept of a fair trial.

The Slenderest Thread

випадках поліція та спецслужби проводили масштабне спостереження. Ми разом із обвинуваченими та їхніми адвокатами були переконані, що телефонні розмови перехопили, а самі підсудні наполягали, що ці записи довели б їхню невинуватість.

У цій ситуації я міг лише звернутися до судді з проханням, щоб обвинувачення (яке не мало права використовувати зміст записів) не висловлювало тверджень про підсудного, які суперечать тому, що було сказано під час перехоплення. Щоб вийти з цієї складної ситуації для обвинувачення, було вирішено знищити записи перехоплених розмов (або будь-які нотатки, пов'язані з ними) перед судом. Зазначалося, що ці записи використовувались лише для розвідувальних цілей, а не для судового процесу. Мабуть, навіть бюрократична канцелярія уряду Чарльза Діккенса у "Крихітці Дорріт" могла б пишатися таким рівнем обхідних маневрів.

Обох підсудних, яким загрожували тридцять років ув'язнення, на щастя, виправдали, але без доступу до записів телефонних розмов.

Докази, отримані через телефони та комп'ютери стали основою більшості великих кримінальних судових процесів. Обвинувачення зазвичай складає складні та різнокольорові графіки телефонних дзвінків, щоб продемонструвати зв'язки між змовниками, але присяжні не такі наївні. Вони також задаються питанням, чому їм не показують зміст дзвінків, зображених на графіках – те, про що всі знають, але не кажуть.

Але ситуація може погіршитися. Коли уряд організував огляд Таємної Ради у 2007 році під керівництвом сера Джона Чілкота, я висловив свої побоювання та сумніви. Члени ради явно зіштовхувалися з двома діаметрально протилежними поглядами: одні віддавали перевагу доказам, а інші орієнтувалися на забезпечення безпеки. Результат – досить непрактичний у реалізації, компроміс, при якому заборона на використання доказів, отриманих через перехоплення, була знята за умови виконання ряду вимог, а найтривожніше – це збільшення спеціальних радників у новій системі "Конфіденційна інформація Плюс". Така ситуація нагадує

A Case of Who Dunit?

By the afternoon of Monday 2 July 2001 the jury had been deliberating for the best part of six days. This was not the longest wait for a verdict that I've had – in the Fertiliser Conspiracy trial a few years later (see Chapter 20) it was nearly seven weeks – but whatever the length of time, I find this is the most difficult part of the trial to handle. Juries have an onerous task and take their responsibilities very seriously; therefore you can rarely expect a verdict within hours, after sitting for many days and weeks listening to detailed and complex evidence and arguments. This trial had been going since Wednesday 2 May, two months earlier.

It had taken place in Court Number One at the Old Bailey, the scene of many famous trials in the past, including those of John Christie (10 Rillington Place) and Ruth Ellis. Given this history, and the somewhat sombre grandeur of the setting, there was no doubt in anyone's mind about the gravity of the occasion. No one connected with the trial can leave the building, in case the jury suddenly returns with a question – or, of course, with the verdict – and this could happen at any moment. Even though I've been there many times before, I am always on tenterhooks at this juncture of a trial, and it's very difficult to devise ways of occupying the time; it's even worse for the family involved, in this case the defendant's sister, let alone for the person downstairs in the cells. And this was a murder case, so just imagine what it must have been like waiting for the verdict.

The Central Criminal Court stands in what was the bailey of the City of London wall and occupies the site of Newgate Prison, within which executions took place up until 1902. The defendant I was representing had been in custody for more than twelve months, since his arrest the year before.

Much of my time is spent with my client discussing the trial, the body language of the jurors when they come into court, the meaning of any questions they ask and the possibilities of an appeal should it all go wrong. On this occasion there was a dedicated team of people who were all able

історію “Аліса в Задзеркаллі” і суперечить концепції справедливого суду.

Найдрібніша зачіпка Справа “Хто винний?”

У понеділок, 2 липня 2001 року, був шостий день як присяжні радилися. Очікування вердикту у цій справі не стало найдовшим за мою практику – під час розгляду справи “Змова щодо добрив” кілька років потому (див. розділ 20) очікування тривало близько семи тижнів, але незалежно від тривалості, саме цей етап суду я вважаю найскладнішим. Робота присяжних досить складна, і вони серйозно ставляться до своїх обов'язків; тому після днів чи навіть тижнів слухання свідчень і обговорень не варто очікувати, що вердикт буде винесено протягом кількох годин. Судовий процес розпочався в середу, 2 травня, тобто два місяці тому.

Засідання проходило в судовій залі №1 в Олд-Бейлі, де колись розглядали такі відомі справи, як справа Джона Крісті (за мотивами справи пізніше зняли серіал “Ріллінгтон Плейс”) та справа Рут Елліс. З огляду на історичне значення цього місця та урочисту атмосферу, усі розуміли серйозність події. Ніхто з учасників процесу не міг покинути будівлю, оскільки присяжні могли звернутися з питанням або оголосити вердикт у будь-який момент. Попри мій досвід, цей етап судового процесу завжди викликає хвилювання, і важко придумати, як скоротати час. Родині ще складніше, а саме сестрі обвинуваченого, не кажучи вже про самого підсудного, який чекає в камері. Оскільки справа стосувалася вбивства, уявіть собі, як важко чекати на вирок.

Центральний кримінальний суд розташований на території, що колись була частиною бейлі Лондонської міської стіни і займає територію колишньої в'язниці Ньюгейт, в якій до 1902 року проводили страти. Підсудний, якого я захищав, був під арештом понад дванадцять місяців, з моменту його затримання.

to ease the burden: my instructing solicitor Marilyn Etienne, my junior Maryam Syed and the psychologist Dr Susan Young.

Unusually, the jury had been sent each night to a hotel. When I first started, this was standard practice in order to ensure no interference from outside sources and, in particular, no risk of prejudice from untimely or irresponsible press reporting, but in the end the cost of this exercise was thought to outweigh the possibility of prejudice.

Once we got to the weekend with this trial, it was decided that the court would sit on the Saturday, to enable the jury to continue with its, which it is not supposed to do other than when they are all together and assembled in the jury room, with the jury bailiff outside. When this happens it is always a little odd, since Saturday is not a normal court day and the building is eerily empty.

The Old Bailey has been my professional home for over forty years and I am familiar with every step and every brick, and I appreciate that it's the people who work there who make the place tick: the police officers on the front door, the stewards on the Lord Mayor's entrance at the back, the prison officers, canteen staff, court ushers, Matron, court clerks, shorthand writers/stenographers, journalists, telephonists, cleaners and, last but by no means least, my fellow colleagues at the Bar. With many of the staff I am on first-name terms, and I can be assured of a helping hand when I've lost something or I'm not feeling well (rare in my case). The grapevine of information from this network is crucial in gauging the temperature of the day – prison vans stuck in traffic, a juror late, the judge a bit on edge, a bomb scare – and out of hours you can be treated to some lovely vignettes. Late one evening after the courts had risen I went back to court to retrieve some papers, and noticed that the small court next door appeared to be sitting.

It has oak panelling throughout, and a large, high-sided wooden dock beneath which is the well of the court, flanked by a witness box similar to a pulpit and the jury box; the judicial bench spans the width of the court at a level slightly above all this. Through the small glass panels of the court door I could see that there was someone sitting in the witness box and

Більшість часу займає обговорення з клієнтом деталей процесу: мова тіла присяжних під час їхнього входу до суду, значення поставлених питань, і можливість апеляції в разі негативного результату. Цього разу була спеціально зібрана команда фахівців, яка змогла полегшити навантаження: юристконсультант Марілін Етін, моя колега Меріам Сайед і психолог Сьюзен Янг.

Хоча і нетипово для цього процесу, але присяжні ночували в готелі. На початку моєї кар'єри це була стандартна практика для запобігання впливу ззовні, зокрема через передчасні чи необґрунтовані публікації у пресі. Однак з часом витрати виявилися більшими за потенційний ризик упередженості.

По закінченню робочого тижня вирішили, що суд працюватиме в суботу, щоб присяжні могли продовжити обговорення, які дозволено проводити лише в спеціальному приміщенні під наглядом приставів. Подібне завжди здається трохи дивним, оскільки субота – не типовий судовий день, і будівля виглядає незвично порожньою.

Олд-Бейлі був моїм домом понад сорок років, і я знаю кожен його закуток. Але місце живе завдяки людям, які там працюють: поліцейські на вході, розпорядник на задньому вході для Лорда-мера, тюремні офіцери, працівники їдальні, судові чиновники, медсестри, секретар суду, стенографи, журналісти, телефоністи, прибиральники та, звісно, мої колеги-адвокати. З багатьма з них я знайомий особисто, і завжди можу розраховувати на них – якщо я щось загубив, або якщо погано почуваюся (на щастя, рідко). Ця інформація важлива для розуміння загальної картини дня: автозак застрягли у заторі, один із присяжних запізнився, суддя трохи на нервах і повідомлення про замінування. А от в неробочий час, ви можете почути чудові життєві історії. Пізно ввечері, коли судові засідання вже завершилися, я повернувся до суду, щоб забрати деякі документи, і помітив, що у невеликій залі поряд досі працювали.

Приміщення прикрашене дубовими панелями, а основна його

another person sitting in the high-backed leather judge's chair. It was two women cleaners taking a breather: they had entered into the spirit of the place and were re-enacting the events of the day as they imagined them, punctuated by some mighty fine one-liners – until, that is, my clapping broke up the party. The backstage crew in the Theatre of Law is just as vital as it is at the Victoria Palace.

At the top of the Old Bailey are the barristers' robing rooms – one for women, another for men – and a further small room for Silks. The conditions are cramped; my locker, no bigger than a tallboy, is shared with four others. Tatty wigs, soiled wing collars, discarded papers are scattered about. Everyone is friendly, but normally in a rush. Studs go missing, and in my case my spare trousers; riding in by bike, I need a complete set of court clothes as well as the gown, wig and waistcoat.

There is a canteen for barristers called the Bar Mess. Forty years ago this was an austere dining room, with deep-green leather-backed chairs and a corner for a tippie of pre-prandial sherry. There was also an unspoken pecking order, whereby the top established Silks and Treasury Counsel (specialist prosecutors), usually from half a dozen sets, all sat proprietorially at the top table. All that has changed and now the 'mess' is a bustling melee of barristers.

Normally at lunchtime I cannot be bothered to eat a meal, so I grab a sandwich and sit in the adjacent tiny Bar Library. There is always more preparation to be done, but most importantly it provides an opportunity, when I spy someone relevant through the little glass window, to pop out and discuss the case with codefending or prosecuting counsel. In my view, this is crucial to the effective management of a trial.

There are very different stances adopted over this exercise. Some lawyers, reflecting the adversarial nature of the process, feel that contact should be

частина розташована під високою дерев'яною стелею. З одного боку знаходиться кафедра для свідків, а з іншого – місця для присяжних. Суддівська трибуна підноситься над усім приміщенням і простягається на всю його ширину. Крізь невеликі скляні вставки у дверях я помітив сцену: в трибуні для свідків сиділа одна людина, а у високому шкіряному кріслі судді – інша. Це були дві прибиральниці, які вирішили трохи перепочити. Вони настільки занурилися в атмосферу, що почали інсценувати вигадані судові слухання, вставляючи дотепні репліки, аж поки мої оплески не зірвали їхню "виставу". Персонал за лаштунками Театру Закону відіграє таку ж важливу роль, як і персонал готелю «Вікторія Пелес». На верхньому поверсі Олд-Бейлі розташовані переодягальні для адвокатів, окремі для чоловіків і жінок, а також невелика кімната для Адвокатів Королеви, яких ще називають "шовковими". Умови тут досить скромні: одну маленьку шафку доводиться ділити з чотирма колегами. Кімната завалена обшарпаними перуками, брудними комірцями та численними документами. Хоча атмосфера й доброзичлива, але всі завжди поспішають. Час від часу зникають речі, наприклад, гудзики, в моєму випадку – запасні штани. Через те, що я їжджу велосипедом, мені завжди потрібно мати повний комплект судового одягу, включно з мантиєю, перукою та жилетом. Їдальня для адвокатів, яку називають "Адвокатський безлад", сорок років тому виглядала доволі суворо: проста трапезна з темно-зеленими шкіряними стільцями та окремим куточком для передобіднього келиха шеррі. У ній панував негласний порядок старшинства: найвищі почесні Адвокати Королеви та юристи казначейства (спеціалісти-прокурори), групками сиділи за головним столом, як господарі. З роками ситуація змінилася, і сьогодні їдальня радше нагадує гамірний центр, де метушаться адвокати. Зазвичай обід для мене зводиться до простого сендвіча, який я їм у невеликій бібліотеці-барі неподалік. Кожна справа потребує детальної підготовки і серед переваг цього місця – маленьке віконце, через яке я можу побачити когось з колег і швидко вийти та

kept to a bare minimum; others, especially in cases with a political hue, are deeply suspicious and believe that nothing should be given away; but a large proportion feel that regular interchanges are perfectly acceptable. I have endeavoured to steer a middle course – not too close and not too far. The fundamental requirement is trust. All concerned must know you mean what you say: don't bluff, and don't pull any fast ones.

A great deal can be achieved by sensible dialogue and negotiation, whether it's a contested trial or a guilty plea. The most obvious example is agreeing what evidence can be read without challenge, or can be reduced to admissions to save court time and money. Another is giving notice of legal submissions and attempting to distil the core issues out of court. If you don't, it merely leads to unnecessary argument and hostility – and an adjournment in any event. Neither judges nor juries appreciate trials that are consumed with personal duels fought out in public, so I have studiously tried to avoid these.

The prosecutor in the trial was Treasury Counsel Orlando Pownall: tall and imposing, with an affable, persuasive manner, he is regarded by his many admirers as 'the matinee idol'. Many years before, I had led him on a different murder case where our defence had involved unravelling the mental effects of insulin deprivation. There had been a plethora of points of law to be sorted before the trial got going, and our working relationship enabled this to be accomplished without fuss or bother.

But back to the long wait.

By the close of play on the Saturday there was still no verdict, and I was becoming increasingly nervous, because in this case the longer the jury was out, the more likely I felt the chances of a conviction. Normally it's the other way round, because you believe that the doubt you must have engendered by the defence case is causing the jury to hesitate and think

обговорити деталі справи. Думаю, це надзвичайно важливо для ефективного ведення судового процесу.

Думки щодо подібної практики дуже різняться. З огляду на конфліктний характер судових розглядів, деякі адвокати намагаються уникати будь-якого спілкування, вважаючи його ризикованим. Інші, особливо в політичних справах, дуже обережні й упевнені, що будь-яка необачно надана інформація може зашкодити. Водночас чимало юристів вважають, що регулярний обмін інформацією цілком прийнятний. Я намагався знайти золоту середину – не занадто зближуватися, але й не залишатися осторонь. Головна умова – довіра. Усі повинні бути впевнені, що ви говорите щиро, не вдаючись до блефу чи маніпуляцій.

Завдяки продуманому діалогу можна досягати значних результатів, будь то спірний судовий процес чи визнання провини. Найпростіше – домовитися, які докази можна представити без заперечень або скоротити до фактів, щоб заощадити час і гроші суду. Інший приклад – попереднє обговорення зауважень та визначення ключових питань, які будуть розглядатися на суді. Відсутність такої підготовки часто призводить до непотрібних суперечок, напруженості та затримок у розгляді справи. Судді та присяжні не схвалюють, коли судові процеси перетворюються на особисті конфлікти, які розігруються на публіці. Тому я старанно намагався уникати таких ситуацій.

У суді сторону обвинувачення представляв радник Казначейства Орlando Пауналл – високий, статний чоловік із вишуканими манерами. Прихильники називають його "матіней-ідолом", натякаючи на його харизматичність, подібну до популярних акторів кіно. Колись я захищав його у справі про вбивство, в якій основою нашої стратегії стало дослідження психічних наслідків нестачі інсуліну. У процесі підготовки до суду виникло чимало питань, але завдяки нашій співпраці вдалося вирішити їх швидко та без труднощів.

Повернімося до очікування вироку.

Суботній робочий день добігав кінця. Чим довше присяжні

hard. This time I made the mistake I had guarded against over many years, of allowing myself to believe that we had achieved an acquittal. I was not alone in this: the vast majority of observers right through to the press benches believed the same, as was clear from the publicity that followed the verdict. But as the wait went on, my confidence in this result was slowly ebbing away.

That weekend I was supposed to have been with Yvette and some close friends in Sussex. It was a beautiful summer afternoon, and as I stood on the pavement outside the Old Bailey contemplating the quickest way of joining them, my worries must have been written all over my face, because a passing member of the public took a photograph of me standing there looking somewhat bemused – and kindly sent it to me later. The rest of the weekend I could not take my mind off the case, and kept trying to work out what was causing difficulties for the jury.

On the Monday, when we returned to the Old Bailey, we discovered that one juror had been discharged because a family member had died. That meant we were down to eleven, and the majority-verdict direction was given by the judge: if you have twelve jurors you can return a verdict of eleven to one or ten to two (this was brought in by the Juries Act 1974 to circumvent what was perceived to be the problem presented by perverse jurors); where the number drops to eleven or ten, you can only have one disagreement; below that you have a hung jury, with the possibility of a retrial, which most participants wish to avoid. I am an inveterate optimist, and it ran against the grain to give up hope when so much effort had been expended. It is extremely hard to maintain a positive demeanour, but this I strive to do, without being unrealistic or raising false hopes, both for myself and for those around me.

When the jury returned just after 4 p.m. on the Monday and, by a majority of ten to one, convicted Barry George of the murder of the television presenter Jill Dando, I could hardly contain my feelings of pain, distress and anger. How could this be? I barely had time to compose myself before the next stage of the trial: sentencing. Although the sentence for murder is

зволікали, тим більше зростало моє занепокоєння, адже з кожною годиною ймовірність обвинувального вироку зростала. У більшості випадків усе навпаки: була віра в те, що аргументи захисту посіяли сумніви, які зараз змушують присяжних вагатися. Але цього разу я припустився помилки, якої зазвичай уникав: повірив, що виправдувальний вирок уже майже гарантований. Я був далеко не єдиним, хто поділяв таку впевненість. Більшість, включно з пресою, думали так само, що стало очевидно зі статей, які з'явилися одразу після. Проте з очікуванням моя віра в цей результат поступово зникла.

Був чудовий літній день. Я планував провести цю суботу з Івет і друзями в Сассексі, але натомість опинився біля Олд-Бейлі, розмірковуючи, як найшвидше приєднатися до них. Мої хвилювання можна було легко прочитати по обличчю. Один із перехожих навіть сфотографував мене та пізніше люб'язно надіслав фото. Решту вихідних я не міг відволіктися від думок про справу, намагаючись з'ясувати, через що присяжним так складно дійти згоди.

У понеділок ми повернулися до Олд-Бейлі і дізналися, що одного з присяжних відпустили через смерть когось з рідні. Тож нас залишилося одинадцять, і суддя надав вказівки щодо винесення вердикту більшістю голосів: дванадцять присяжних можуть винести вирок з співвідношенням голосів 11:1 або 10:2. Це положення було введене Законом про присяжних 1974 року, щоб уникнути проблем з упертими присяжними. Якщо кількість присяжних зменшується до одинадцяти або десяти, можна отримати лише одну незгоду; якщо ж їх стає менше, справа вважається “завислою”, що може призвести до повторного судового процесу, якого зазвичай намагаються уникнути. Я – завзятий оптиміст, і не міг опустити руки після того, скільки зусиль було витрачено. Хоч зберігати позитивний настрій нелегко, я намагаюся не втрачати реалістичний погляд на ситуацію і не вселяти марних надій – ані собі, ані тим, хто поруч.

У понеділок, після шістнадцятої, присяжні винесли вердикт: десять

mandatory life imprisonment, mitigating factors may be brought to the attention of the trial judge. In fact there was nothing more to add, and in any event I've always found it incongruous at the end of a hotly contested trial to have to switch gear and mitigate for someone who has contended throughout that he didn't commit the crime.

I felt that I might explode and, after seeing Barry George in the cells, I decided to get home as quickly as possible. I rang Yvette on her mobile, but it was switched off, and it was only then that I remembered that for the first time in thirty-five years I had managed to procure some tickets for Wimbledon, and she was there with her close friend Ishia. This was even more frustrating, because at times like this I need to be able to share the emotional turmoil with Yvette, and if I couldn't get to talk it all over with her, then the only way to release the pent-up angst was to walk it off. The distance from the Old Bailey to home at that time was roughly seven miles, so off I went, pounding the pavements, going over and over what might have gone wrong and what I had misjudged, effectively rerunning every minute of every day of the trial. I could not achieve reconciliation, and it seems that this was the same for one juror, who a few days later made contact with my instructing solicitor and the court, expressing concerns about the verdict.

This is a rare occurrence and, although not unknown, usually reflects substantial disquiet. A juror is not allowed to reveal the content of any jury deliberations, which means that where a juror has felt compelled to report a concern, it has to be handled confidentially by the court administrator and then the judge. There have been revelations in which the court has permitted the juror's reservations to be aired on appeal, if the jury has acted improperly in some way: for example, if it has visited the crime scene without permission or had recourse to a Ouija board. In the Jill Dando case, the Court of Appeal refused my application to have the matter investigated, and therefore it is not clear what was troubling this juror.

My own state of unease remained until Barry George was finally acquitted

до одного за визнання Баррі Джорджа винним у вбивстві телеведучої Джил Дандо. Мене переповнювали біль, розпач і гнів. Як таке могло статися? Я ледь встиг зібратися з думками, як розпочався наступний етап судового процесу – винесення вироку. Хоча за вбивство передбачено довічне ув'язнення, пом'якшувальні обставини можуть бути представлені на розгляд судді. Однак, додаткових аргументів не залишилося. В будь-якому разі я завжди вважав дивним в кінці такої напруженої справи змінювати курс і захищати людину, яка і так протягом усього процесу стверджувала, що не скоювала злочин. Мене переповнювали емоції, і, побачивши Баррі Джорджа в камері, я вирішив якомога швидше поїхати додому. Я зателефонував Івет, але її мобільний був вимкнений. І тільки тоді пригадав, що вперше за тридцять п'ять років мені вдалося дістати квитки на Вімблдон, і вона зараз там зі своєю подругою Ішією. Це засмутило мене ще більше, бо в такі моменти мені потрібно поділитися своїми хвилюванням з дружиною. А якщо цього не виходить, єдиний спосіб випустити всю ту напругу – вийти і прогулятися. Я вирішив пройтися від Олд-Бейлі до мого будинку, за сім миль звідси. Важко ступаючи по тротуару, раз за разом я подумки прокручував все, що могло піти не так і де я міг припуститися помилки, немов переглядаючи всі дні судового процесу. Я не міг змиритися з тим, що сталося, і, здається, один із присяжних розділяв мої почуття. Через кілька днів він звернувся до мого адвоката та суду, висловивши сумніви щодо винесеного вироку.

Це рідкісний випадок, хоча й не вийнятковий, який зазвичай свідчить про значне занепокоєння. Присяжним заборонено ділитися будь-якими деталями обговорень, тому коли один з них вирішує висловити своє занепокоєння, це має вирішуватися конфіденційно через адміністратора суду та суддю. Були випадки, коли суд дозволяв виразити зауваження під час апеляції, якщо присяжні порушували правила, наприклад, відвідували місце злочину без дозволу чи користувалися дошкою Уїджа. У справі Джил Дандо Апеляційний

by a second jury seven years later, in the summer of 2008. He had spent eight years in prison for a crime he did not commit.

There are some striking reasons why the assertion that he did not commit the crime has rung true from the moment this terrible killing occurred. In any investigation it's important to keep one's eye on the ball and not wander too far from the original crime scene, which usually yields the most relevant pointers and indicators.

As a defence barrister, I am often brought in quite late in the day, after a large number of other people have trawled over the scene and the evidence, formed their views and left their mark on the case, which makes it quite difficult to be independent and uninfluenced by what has gone before.

There used to be a quaint habit whereby the defence brief would arrive in chambers tied up in a pretty pink ribbon, and over the years I've seen all sorts of improvised uses for that ribbon – substitute trouser belt, shoelace, makeshift fan belt and gift wrap among them. From the days of a single 'back sheet' enclosing a couple of statements, the brief now comprises a truckload of ring-backed files, and even more recently computer-generated disks, as we head towards the prospect of a paperless, fully electronic court hearing. No matter how the material is produced, the task of distilling its essence remains the same. To achieve this and overcome the risk of being predisposed to the previous analyses, I have tried to develop a system that puts them to one side for as long as possible, while I look at the crime scene as it is described in the statements and at the exhibits which have been sent to me. As I go through them line by line, I mark them up in glorious Technicolor: blue for police, yellow for experts, green for eyewitnesses and red for the defendant. I find all this helps to impress the detail on my memory, but more importantly I have a checklist of questions I ask myself, as if I were in the shoes of the statement-maker. I have no doubt that many of these questions will have been asked already by others, but there are always a few that have been missed. The chronology of events is vital, so I construct timelines and flowcharts that I stick up on the wall, because although one thing coming before another

суд відхилив моє клопотання про проведення розслідування з цього приводу, тому залишилося невідомим, що саме турбувало цього присяжного.

Занепокоєння не полишало мене, поки влітку 2008 року, через сім років, друге зібране журі присяжних нарешті не виправдало Баррі Джорджа. Він провів вісім років у в'язниці за злочин, якого не скоював.

Існують очевидні причини, чому твердження про його невинуватість звучало переконливо, починаючи з моменту вбивства. В будь-якому розслідуванні важливо не втрачати фокус і не віддалятися від місця злочину, бо саме там зазвичай знаходяться найважливіші підказки.

Як адвоката захисту, часто мене досить пізно допускають до справи, коли інші уже провели аналіз місця злочину та доказів, сформулювали свої думки і внесли корективи у справу. Через це складно залишатися незалежним і неупередженим.

У минулому була цікава традиція: справу, зі зведенням щодо перебігу процесу, приносили перев'язаною красивою рожевою стрічкою. За свою практику я бачив чимало креативних способів її використання – від ременю для брюк до ременю для двигуна, від шнурків до подарункової стрічки. Якщо раніше матеріали справи складалася лише з одного "зворотного аркушу" з декількома заявами, то зараз справи включають цілу купу сегрегаторів, а останнім часом ще й електронні диски, що наближає нас до повністю цифрових, безпаперових засідань. Незалежно від форми, в якій підготовлений матеріал, завдання – виокремити його суть – залишається незмінним. Щоб досягти цього та уникнути упередженості, я розробив систему, яка дозволяє залишити попередні висновки осторонь якомога довше, поки я вивчаю опис місця злочину в заявах і аналізую отримані докази. Переглядаючи матеріали справи, я використовую систему кольорового кодування: синій позначає поліцію, жовтий – експертів, зелений – свідків, а червоний – обвинуваченого. Такий підхід сприяє запам'ятовуванню деталей, до того ж я маю перелік запитань, які

does not necessarily mean that the former caused the latter, I can nevertheless discern patterns, which may disclose an underlying connection which is not coincidence. Alan Bennett in *The History Boys* has a wonderful line for defining history: ‘One fucking thing after another.’

A few years ago, the Legal Action Group (LAG) organised an exercise for lawyers to encourage lateral thinking and careful dissection of the scene of a crime, which may have been committed in a matter of seconds. An actual crime was reconstructed and each lawyer chose to put himself or herself in the shoes of a police officer, a witness and an alleged culprit, and no one was told in advance how the whole thing had panned out in reality. Part of the most telling evidence against the perpetrator derived from what an office worker claimed to have observed from his third-floor window, looking down onto a street scene below, where it was said the culprit was tampering with the handles of car doors. We all stood at the window trying to assess angles of sight; the presence or absence of trees, foliage and buildings; the height of the witness; whether he wore glasses – but no one thought of the knockout blow. The crime itself had been committed several months before, during the winter months, whereas this exercise was being conducted in the summer. The weather in the winter had been quite different. It was raining, the central heating was on full blast in the office and the windows were closed. The result was substantial condensation and misting of the glass, with seriously impaired visibility. In the case of Barry George, the murder had occurred outside Jill Dando’s house in Fulham, west London, on Monday 26 April 1999, but he was not arrested until more than a year later, on Thursday 25 May 2000, and during the time between the crime and the arrest there had naturally been a huge amount of publicity and a mass of speculation in the media. All kinds of theories were floated, because there had been a plethora of different sightings of the possible perpetrator: a man running in Fulham Palace Road, another man sweating at a bus stop, yet another behaving oddly in Bishop’s Park, and a Range Rover that could not be traced. The murder,

ставлю, уявляючи себе на місці автора заяви. Без сумніву, багато з цих питань, вже були поставлені іншими, але завжди знайдуться кілька, які могли пропустити. Хронологія подій також грає важливу роль, тому я складаю часові графіки, які кріплю на стіну. Хоча послідовність подій не завжди вказує на причинний зв’язок, аналіз дозволяє виявляти певні закономірності. Вони, у свою чергу, можуть свідчити про наявність прихованих, невинуватих зв’язків. Алан Беннетт у п’єсі “Прихильники історії” дає блискуче визначення історії: “Одна чортівня за іншою”.

Кілька років тому Група Правової Допомоги організувала практичне завдання для адвокатів, метою якого було розвинути нестандартне мислення та вміння ретельно аналізувати місце злочину, навіть якщо йдеться про миттєвий злочин. Реконструкція реального злочину дозволила адвокатам поставити себе на місце поліцейського, свідка та підозрюваного. Ніхто заздалегідь не знав, як усе відбулося в реальності. Одним із доказів проти підозрюваного стало свідчення офісного працівника. Він стверджував, що з вікна третього поверху спостерігав, як підозрюваний возився з дверними ручками автомобілів. Всі стояли біля вікна, намагаючись оцінити кути видимості: чи були дерева, листя та будівлі; висоту свідка; чи носив він окуляри – але ніхто не звернув уваги на головний момент. Сам злочин стався кілька місяців тому, взимку, а ця перевірка проводилась улітку. Тоді погода була зовсім іншою. Ішов дощ, центральне опалення в офісі працювало на максимальній потужності, а вікна були зачинені. В результаті утворилася велика кількість конденсату на склі, що серйозно погіршило видимість.

У справі Баррі Джорджа вбивство відбулося поблизу будинку Джил Дандо у Фулемі, на захід від Лондона, у понеділок, 26 квітня 1999 року. Але заарештували його аж через рік – у четвер 25 травня 2000 року. Протягом цього часу медіа активно обговорювали злочин, породжуючи безліч версій. Через велику кількість свідчень висували всілякі теорії про можливого злочинця: чоловік, який біг однією з

went one theory, had been carried out by someone embittered by Jill Dando's work as a presenter of BBC's Crimewatch; or was it a copycat murder after another doorstep killing in Surrey; or the work of a known stalker; or a revenge attack by a Serbian hit-squad; or did it have something to do with her personal life? With so much out there before I became involved in the early summer of 2000, there was quite a bit of ground clearance to do in order to get back to the doorway of 29 Gowan Avenue, where the murder had taken place.

Once I had covered that ground, there were two outstanding features of the case that rose above everything else and excluded Barry George. The first concerned the window of opportunity within which this crime must have been committed, and the second the scientifically examined crime scene.

By April 1999, Jill Dando was not living at number 29. She had put the house on the market in February, and it was in the process of being bought by a relative of her next-door neighbour at number 31, Richard Hughes. Jill was spending most of her time with her fiancé Alan Farthing in Chiswick, though she returned occasionally to Gowan Avenue as quite a few of her belongings remained there, including business papers and clothes. There was no pattern to her movements: they were sporadic because she was heavily involved with recording two television series, one a holiday programme that took her abroad, the other an antiques programme that took her outside London. Thus it would have been extremely difficult for someone to predict when she would visit number 29: which day of the week, what part of the day and for how long. In fact she had been there on Saturday 24 April, just two days before her murder. On that fateful Monday, Jill left Alan Farthing's address at about 10.10 in the morning, but she did not go straight to number 29. First she stopped at a petrol station, where she did some shopping which was captured on CCTV, and then shortly before 11.30 (at 11.23 a.m., to be precise) she

вулиць міста; ще один, що стояв мокрий від поту на зупинці; якийсь підозрілий тип у Бішоп-парку; а також Range Rover, місцезнаходження якого так і не вдалося встановити. Одна з версій передбачала, що вбивство скоїла особа, яка мала неприязнь до роботи Джил Дандо як ведучої кримінальної хроніки "Крайм вотч" (Crimewatch) на BBC. Інша теорія припускала вбивство за зразком злочину в Сурреї. Або, можливо, воно було скоєне відомим переслідувачем? Чи могла це бути помста сербської ударної групи? Або ж вбивство якимось пов'язане з її особистим життям? Враховуючи кількість теорій, які існували до того, як я взявся за справу в середині літа 2000 року, необхідно було провести значну роботу з упорядкування фактів і повернутися до місця злочину – до будинку №29 на Гоан-авеню.

Після ретельного аналізу всіх наявних даних у справі залишилося дві важливі обставини, які виключали Баррі Джорджа як підозрюваного. Перша була пов'язана з часовими рамками, у межах яких мало бути скоєно цей злочин, а друга стосувалася ретельного аналізу місця злочину.

Станом на квітень 1999 року Джил Дандо вже не мешкала у цьому будинку. Вона виставила його на продаж у лютому, і його збирався купити родич її сусіда з будинку № 31, Річарда Г'юза. Джил переважно проживала разом зі своїм нареченим Аланом Фартінгом у Чізіку, проте час від часу поверталася на Гоан-авеню, оскільки там залишалася частина її речей, зокрема документи та одяг. Її графік був непередбачуваним, адже вона працювала над двома телепрограмами – однією про подорожі, яка передбачала поїздки за кордон та іншої про антикваріат, зйомки якої проходили за межами Лондона. Через це було майже неможливо передбачити, коли вона навідається до будинку: який буде день тижня, яка частина дня і як довго вона там перебуватиме. Власне, вона була там у суботу, 24 квітня, за два дні до вбивства.

У той фатальний понеділок Джил залишила будинок Алана Фартінга близько 10:10 ранку, але не одразу направилася до свого будинку.

went to Copes fish shop near Gowan Avenue. Time was running a bit tight because she was due to attend a charity lunch with a friend in central London.

Gowan Avenue was not far from where I lived at the time, so before the trial I went there on a number of occasions to size up how Jill Dando's last moments could have occurred. The road is a narrow Victorian street of terraced houses with parking on both sides, and as I normally went on a bicycle there was no parking problem. But for a car it was usually difficult to find a space in which to park, and quite remarkably, after Jill had left the fish shop in her BMW, she arrived in Gowan Avenue to find a parking space immediately outside her house: the distance between her parked car and her front door was only a matter of feet. Each house has a tiny strip of front garden barely big enough to contain a dustbin. Richard Hughes next door heard the click of her car alarm, and very shortly after that a scream. Such a time lapse is incredibly difficult to quantify, but all the estimates placed it somewhere between ten and forty seconds. In that short time someone had appeared out of nowhere, walked up behind her, forced her down towards the front doorstep and, with the gun pressed against her head in 'hard contact' to muffle the sound, had shot her once, clinically and mercilessly, through the left side of her head.

You have to pause at this point to consider a number of significant questions. Whoever did this had to have been right there, out of sight, on the spot with a loaded gun, to have been able to reach Jill in the seconds it took her to lock her car and walk to her front door. Barry George did not drive and did not have a car, and there has never been any suggestion that he was driven to the scene by someone else. As everybody knows, he is very much a loner and suffers from severe epileptic seizures. He could not have known that Jill was going to arrive that Monday morning at about 11.30 a.m., so had he been intent on shooting her that day he would have had to wait right outside number 29 for hours, and there was no evidence of anyone hanging about in a position to effect a precision killing within seconds. There had been controversial and hotly contested sightings of a man said to be George in a different part of Gowan Avenue much earlier

Спершу вона зупинилася на заправці, де зробила покупки, що зафіксували камери спостереження, а потім о 11:30 (точніше о 11:23), зайшла в рибний магазин "Коупс" поблизу Гоан-авеню. Вона поспішала, оскільки їй потрібно було встигнути на благодійний обід у центрі Лондона.

Гоан-авеню була поруч з моїм домом, тому перед судом я кілька разів навідувався туди, щоб спробувати зрозуміти, як могли б пройти останні миті життя Джил Дандо. Це вузька вулиця, у вікторіанському стилі, з терасними будинками і місцями для авто з обох боків. Я зазвичай їздив на велосипеді, тому не мав проблем з паркуванням, однак для автомобіля знайти місце було досить складно. Дивно, що після того, як Джил виїхала з рибного магазину на своєму BMW, вона приїхала на Гоан-авеню і зуміла припаркуватися прямо біля свого будинку: відстань між її автомобілем та вхідними дверима становила лише кілька футів. Кожен будинок мав невелику територію попереду, де ледь вміщувався сміттєвий бак. Її сусід, Річард Г'юз, почув звук автомобільної сигналізації а незабаром – крик. Точний час між цими подіями було важко встановити, але за всіма оцінками проміжок складав від десяти до сорока секунд. За цей короткий проміжок часу хтось несподівано з'явився ззаду, змусив її наблизитися до дверей і, притуливши пістолет до голови, щоб приглушити звук, і холоднокрівно застрелив у голову.

На цьому етапі важливо поставити кілька ключових запитань. Той, хто скоїв злочин, мав бути зовсім поруч, до того ж непомітно, з зарядженим пістолетом, щоб встигнути наблизитись до Джил за ті кілька секунд, поки вона закривала свою машину і йшла до дверей. Баррі Джордж не водив автомобіль і не мав власного, але ніхто навіть не припускав, що його хтось міг підвезти. Відомо, що він був одинаком і страждав від важких епілептичних нападів. Він не міг знати, що Джил приїде саме того понеділка близько 11:30, і якби він мав намір застрелити її, йому довелося б чекати перед будинком годинами. Проте, ніщо не вказувало, що хтось чекав, готовий зробити точний постріл за кілька секунд. Було багато суперечок і заперечень

in the morning (between an hour and a half and two hours before the killing). It's amazing who is at home on a weekday morning in a suburban street, alert to activity outside, and no one standing that close to number 29 for more than thirty minutes would have escaped the beady eyes of others.	щодо свідчень про чоловіка, якого називали Джорджем, і якого помітили в іншій частині Гоан-авеню значно раніше вранці (приблизно за півтори години до вбивства). Вражає, скільки людей залишається вдома у будній ранок у передмісті, спостерігаючи за тим, що відбувається на вулиці. І ніхто, хто стояв би так близько до будинку №29 більше тридцяти хвилин, не залишився б непоміченим пильними місцевими мешканцями.
--	--

Chapter 2. Challenges of translating legal terminology

2.1. Notes on the author's biography and general characteristics of the book

Michael Mansfield is a renowned British barrister recognised for his enthusiastic and passionate work, and his undying dedication to justice. Over the course of his professional career spanning over fifty years, he has been involved in a great number of high-profile and contentious cases, consistently representing individuals and families who have been harmed by governmental wrongdoing, institutional shortcomings and miscarriages of justice. As a result of the work Mansfield did, he has gained an international reputation as a courageous defender for civil liberties and human rights, often stepping up on influential organizations and bringing to light structural injustices. Also, he has been appointed as King's Counsel by the monarch.

The most notable and resonant cases include Birmingham Six, Guildford Four, Hillsborough disaster and Killing of Jean Charles de Menezes (Mansfield, 2009, p. 21). Also, he represented the defendants in the infamous McLibel case, which was one of the longest libel trials in the course of English history. In this case, which lasted for three and a half years, two campaigners were defending themselves against a lawsuit brought by McDonald's (Vidal, 1997, p. 8). However, one of the cases which triggered a lot of public scepticism is Dodi Al-Fayed and Diana, Princess of Wales, inquest. In 1997, he served as Mohamed Al-Fayed's representative at the investigation into the deaths of Princess Diana and his son Dodi, who perished in a vehicle accident in Paris. It has been alleged that the great radical lawyer sold out and abandoned his principles in order to give his name and reputation to the questionable conspiracy ideas of the billionaire businessman (Dyer, 2008). At the beginning of April 2025, Michael Mansfield has been involved in a high-profile case in which ten British nationals were accused of committing war crimes while fighting in the Israeli Defence Forces during the war in Gaza.

In addition to practicing law, Michael is also a Trustee of the mental health charity, SOS Silence of Suicide, which he founded in 2015 with his wife Yvette, after his daughter death by suicide in the same year (*Michael Mansfield KC*, n.d.). He is an author of several books, the most famous include *The Power in The People: How We Can Change the World* and *The Home Lawyer: A Family Guide to Lawyers and the Law*. In 2009, Michael Mansfield published another one, the book discussed in this work, *Memoirs of a Radical Lawyer* (*Michael Mansfield: books*, n.d.).

The book tells the story of Michael Mansfield's life, from his childhood during and after the Second World War to the events leading up to the decision to connect his life with the legal field and some of the most famous cases he has been involved into. While most literary critics categorise this book as an autobiography, the author personally defines its genre as a memoir on the very first page of the book. Mansfield highlights that the main emphasis is not so much on his personality as on the various events, which happened in his life and the people he met. The book is divided into prologue, 22 chapters, afterword and notes.

As we mentioned above the book, which is called *Memoirs of a Radical Lawyer*, by genre defined as a memoir. The usual connotation of the term *memoir* suggests not only being about memory, but also being about an individual's personal memories, telling a coherent, albeit private and subjective, story about a particular person's life or an essential part of that person's life. This genre is frequently mistaken with biographies and autobiographies, but the most important difference between them is that an autobiography begins from the moment of the main character's birth and includes all aspects of their life presented by the protagonist themselves, or a third party in the case of a biography, while the events described in a memoir are more focused on a particular aspect, for instance, a professional career, as in this book (Grass & Robert-Foley, 2023, pp. 1–9). Memoirs are usually written in adulthood and are based on one's own life experience. They require historical and factual accuracy, a retrospective view, a chronicle style of presentation, sincerity in testimony, and the avoidance of plot fiction and unreasonable artistic devices (Bahan, 2015). It is reasonable to suppose that the content of the book will be rich with specialised legal terminology considering the fact the author, who acts as its main protagonist, has a degree in law and works as

a barrister. This is due to both the character's professional activity and his approach to the presentation of the material, which is likely to reflect the peculiarities of legal English, specific legal concepts and stylistic features inherent in the field of law.

When translating memoirs, additional precautions should be taken to accurately replicate specific phrases and terms that are common in a given time period or industry. Historical events, cultural realities, and the author's personal experiences are all included in memoirs; thus, the translator must not only translate the material but also modify it for a foreign reader while preserving its authenticity.

Taking all of the above into account, we can summarise that *Memoirs of a Radical Lawyer* is written by a highly respected British barrister Michael Mansfield and is intended for an audience looking for change and forcing them to have a thought about equality and fairness in justice. The book, chapters of which is taken for translation and further analysis, is a memoir by genre. A memoir is a narrative by the author, focusing on the experiences he observed and personally participated in. For a translator it is essential to accurately convey the terminology of a particular period while adapting the text for a foreign audience without compromising authenticity.

2.2. The notion and classification of legal terminology

For centuries, legal terms have been in focus of lawyers, linguists, term experts, philosophers and researchers. Many studies, works of early modern period scholars, and especially judicial dictionaries clearly illustrate this passion.

Legal terminology as a linguistic system has been developing throughout the history of the state and legal development of mankind and reflects various ways of comprehension, nomination, definition, classification of legal phenomena and categories, ways of evolution of legal knowledge, national and linguistic traditions of term creation (Artykutsa, 2007, p. 1).

There are a number of definitions for a legal term. According to N. Artykutsa (2007, p. 1) a legal term is a word or phrase that expresses a concept from the legal sphere of public life and has a definition in the legal literature (legislative acts, legal dictionaries and legal works). Meanwhile, V. Tsymbrylo (2019, p. 107) suggests that the legal term is a word or phrase used in legislation and is a generalized name of a legal concept that has a precise and specific meaning and characterised by semantic unambiguity and functional stability.

On the basis of these definitions, we can conclude that there exist specific requirements for a term as the foundation of any terminology. They include consistency, transparency, linguistic economy, and the existence of a clear definition. In addition to the foregoing, one of the key demands placed on terms is their unambiguity. While the requirements are clearly defined, in practice it is not always possible to strictly comply with them (Hladkivska, 2015, p. 58).

Depending on the basis of a number of different criteria, such as origin, structure, form, area of use, function, etc., different types of term classification are distinguished.

The first classification we consider is proposed by E. Alcaraz and B. Hughes. In their book *Legal Translation Explained* it is stated that legal terms can be divided into simple (consist of one-word units), compound (composed of several components written with a hyphen or written together) and phrasal terms (comprise two or more words) (Alcaraz & Hughes, 2014, p.16). Further, they could be categorised into subgroups, namely: purely technical legal vocabulary, semi-technical legal vocabulary, and common or unmarked vocabulary. Purely technical terminology is only utilized inside the legal domain and have no significance beyond it. For instance, *barrister* – адвокат, *defendant* – підсудний or *solicitor* – юристконсультант. Lexical units of this nature are differentiated from others by their monosemy and sustained semantic stability within their particular domain of use. Consequently, it may be asserted that they represent the least challenging terms for a translator to navigate. The second type is semi-technical units which consists of words or phrases from common English that have gained supplementary meanings by analogy in the specialised setting of legal activity. Compared to strictly technical words, terms in this category are more challenging for translators to identify and understand. Some

examples of these terms include: *Bar* – *баристер, адвокатура*; *counsel* – *нарада, представник захисту, представник обвинувачення*; *judgment* – *рішення, слухання справи у суді*; *party* – *сторона, учасник справи*. In contrast to the preceding group, the third category, unmarked vocabulary consists of commonly used phrases that are often used in legal documents but have neither lost nor gained new meanings as a result of exposure to the specialized media. Examples include *notice* – *замітка, оголошення, попередження*; *person* – *особа, індивід, особистість*; *right* – *право, правомірний, справедливість*. A key distinction made between the second and third groups is that the terms in the second group may require additional explanation for non-specialists in the field, while the terms in the third group may be easily understood by non-lawyers (Alcaraz & Hughes, 2014, pp. 16-18).

In addition to the above, the Ukrainian scholar M. Lubchenko (2015, pp. 59-65) also names a division by the way of origin. She mentions terms derived from the native language, neologisms, borrowings and internationalisms. The author also mentions a breakdown based on the formality of legal terms: legal terms are divided into terms enshrined in legal acts, i.e. legislative terms, and terms of legal science. Furthermore, all legal terms can be divided based on semantic characteristics, in other words according to the phenomenon they represent. The analysis of the legal terms identified in the text made it possible to divide them into the following groups: terms naming persons, terms expressing crimes, terms related to the work of the police, terms related to the work and organisation of the court.

For the classification of our terms, we use the breakdown by structure and semantic characteristics. We have examined all the terms from our book and let us have a look at their classification under the structure division:

- 1) Simple terms: *alibi* – *алібі*, *appeal* – *апеляція*, *court* – *суд*, *defendant* – *підсудний*, *exhibit* – *доказ*, *fabrication* – *фальсифікація*, *prosecution* – *обвинувачення*, *robbery* – *пограбування*, *sentence* – *покарання*, *trial* – *судовий процес*.
- 2) Compound terms: *anti-terrorist squad* – *антитерористичний підрозділ*, *cross-examination* – *перехресний допит*, *gun-running* – *контрабанда зброї*, *majority-verdict* – *винесення вердикту більшістю голосів*, *non-disclosure* – *нерозголошення інформації*, *non-suspicious death* – *смерть, що сталася за відсутності підозрілих обставин*.
- 3) Phrasal terms: *all parties in a case* – *всі учасники судової справи*, *bomb detection kit* – *пристрій для виявлення вибухонебезпечних приладів*, *denials of involvement* – *заперечення причетності*, *in the absence of a solicitor* – *без участі адвоката*, *intensive period of interrogation* – *тривалий допит*, *oral and written confession* – *усне і письмове зізнання*, *to refuse an application* – *відхилити заяву*, *the rules of evidence* – *норми доказового права*, *tapes of conversations with potential witnesses* – *протоколи розмов з потенційними свідками*.

The further classification to be considered is by semantic characteristics.

Terms naming persons can also be divided into those used to refer to criminals or offenders and those used to refer to a person's profession or position in the legal system. For example, the first group includes such terms as *an alleged culprit* – *підозрюваний*, *a defendant* – *підсудний*, *a drug dealer* – *наркоторговець*, *an intruder* – *злочинець*, *a murderer* – *вбивця*, *a perpetrator* – *злочинець*, *a robber* – *грабіжник*, *a thief* – *зłodий*, etc. Terms applied for referring to person's position within the legal framework are *a court official* – *судовий чиновник*, *the Examining Magistrate* – *слідчий суддя*, *a forensic scientist* – *криміналіст*, *a judge* – *суддя*, *jurors* – *присяжні*, *a jury bailiff* – *прислав*, *a military court judge* – *військовий суддя*, *a police inspector* – *інспектор поліції*, *a witness* – *свідок*.

These are terms that expressing crimes include *armed robbery* – *збройне пограбування*, *conspiracy to cause the explosion* – *змова з метою організації вибуху*, *corruption* – *корупція*, *fabrication* – *фальсифікація*, *hijacking planes* – *захоплення літаків*, *malpractice* – *зловживанням службовим становищем*, *manslaughter* – *вбивство з необережності*, *murder* – *вбивство*.

Terms related to the work of the police are *to arrest* – *заарештувати*, *covert surveillance* – *приховане спостереження*, intensive period of interrogation – *тривалий допит*, interview – *допит*, intercept evidence – *докази, отримані шляхом перехоплення*, *police investigation* – *розслідування*, *telephone tapping* – *прослуховування телефонних розмов*.

Terms related to the work and organisation of the court include *case* – *судова справа*, *court* – *суд*, *cross-examination* – *перехресний допит*, *the hearing* – *слухання*, *on oath* – *під присягою*, *out-of-court statement* – *позасудове свідчення*, *to secure convictions* – *винесення вироків*, *the witness box* – *місце для свідків*, *witness statements* – *покази свідків*, etc.

This paragraph provides several definitions of legal term and outlines the requirements for a term as a fundamental unit of legal terminology. Having analysed the studies of the above-mentioned scholars, it can be concluded that the terms are differentiated by number of lexical stems: simple, compound and phrasal terms; by their functional application: technical legal terminology, semi-technical legal terms and everyday vocabulary frequently found in legal texts; by semantic characteristics; by their origin: originating from the native language, borrowed, neologisms or internationalisms.

2.3 Translation techniques

As it has been mentioned in the previous paragraph, translating legal terminology is a challenging task. This can be due to several factors, such as the specifics of the legal systems, in our case the British and Ukrainian ones, which are significantly contrasting. Legal terms may have slightly different or completely different meanings depending on the context, so it is necessary to analyse the surrounding setting carefully. In addition, the translation of such terms requires a careful balancing act between accuracy and conveying the main meaning. A clear analysis of the context is a crucial tool in ensuring that the terms are consistent with their meaning in a particular situation.

In this translation project, we stick to L. Molina and A. Hurtado Albir's classification (2004). They distinguish eighteen translation techniques: amplification, borrowing, calque, compensation, description, discursive creation, established equivalent, generalization, linguistic amplification, linguistic compression, literal translation, modulation, particularization, reduction, substitution, transposition and variation (Molina & Hurtado Albir, 2004). For translation of legal terms, we used such techniques as amplification, borrowing, description, established equivalent, generalization, literal translation, modulation, particularization and reduction.

In the field of legal terminology translation, we mostly refer to the application of the established equivalent technique. According to L. Molina and A. Hurtado Albir (2004, p. 510), this is the use of a term that is defined in dictionaries as an equivalent.

Now let us take a closer look at the first example:

(1-s) *I have gained a reputation for taking on police **malpractice*** (Mansfield, 2009, p. 202).
– **(1-t)** *Мене вважають борцем зі **зловживанням службовим становищем**.*

The term *malpractice* is of particular significance in this instance. According to the Cambridge dictionary, the definition of this term is failure to act correctly or legally when doing one's job, often causing injury or loss (*Malpractice*, 2025). The *English-Ukrainian Dictionary of Legal Terms* suggests such options as *професійна некомпетентність* and *зловживанням службовим становищем* (Bondarchuk et al., 2021, p. 150). After analysing each of these options, we concluded that the first one pertains to a lack of understanding in a certain field, while the second is about incorrect execution of responsibilities for the goal of getting advantages. After careful examination of context we conclude that the second option is more suitable thus *malpractice* was translated as *зловживання службовим становищем* and the established equivalent technique was employed.

There are some other examples:

(2-s) *I represented Eddie at his first **appeal** in 1995 and at his second in 2000* (Mansfield, 2009, p. 263). – (2-t) *Я представляв Едді під час його першої **апеляції** в 1995 році та другої у 2000 році.*

(3-s) *A great deal can be achieved by sensible dialogue and negotiation, whether it's a **contested trial** or a **guilty plea*** (Mansfield, 2009, p. 97). – (3-t) *Завдяки продуманому діалогу можна досягати значних результатів, будь то **спірний судовий процес** чи **визнання провини**.*

We determined that it was reasonable to apply the established equivalent technique to ensure that the translation was accurate and in line with terminological norms since the examples above contain standard legal terms. Having analysed several authoritative legal dictionaries, including the *English-Ukrainian Dictionary of Legal Terms*, the *English-Ukrainian Legal Dictionary* and the *Modern Ukrainian-English Legal Dictionary*, we have identified the relevant equivalents that have become established in legal practice.

The following example shows the use of the description technique alongside the established equivalent. L. Molina and A. Hurtado Albir define description as replacement of a word or phrase with an explanatory definition (2004, p. 510).

(4-s) *The usher was outside having a quick fag, so the **prosecution barrister** asked a **court official** to open the door of the **witness box*** (Mansfield, 2009, p. 202). – (4-t) *Судовий пристав вийшов на перекур, тому адвокат обвинувачення попросив **судового чиновника** відчинити дверці **кабіни для свідків**.*

The established equivalent technique was used for rendering *usher*, *prosecution barrister* and *court official* as these terms are widely used and have generally accepted translation equivalents. That is why they were translated as *судовий пристав*, *адвокат обвинувачення* and *судовий чиновник* accordingly. The next English term *the witness box* can be used to refer to both an open and a closed place and for this reason, in order to emphasise the separateness of this spot, it was decided to use the technique of description that conveys the essence of the concept and adapts it to the context.

In the following case study, we observe the use of the description technique as well, though here the amplification technique is also used. According to L. Molina and A. Hurtado Albir (2004, p. 510), amplification is the addition of information that is not present in the source text and is used for better understanding of the context.

(5-t) *These issues surfaced in the notorious Belmarsh case in which the House of Lords denounced in robust terms the Labour government's **SIAC** scheme* (Mansfield, 2009, p. 265). – (5-t) *Ці проблеми вийшли на поверхню у скандальній справі Белмарш, коли Палата лордів рішуче засудила запроваджену урядом Лейбористів схему **Комісії з апеляцій у справах імміграції та національної безпеки**.*

Here we are interested in the acronym *SIAC*. As there is no direct equivalent in the Ukrainian language for this concept, the technique of description was applied and it was translated as *Комісія з апеляцій у справах імміграції*. Since this commission deals with both immigration and national security, it was decided to employ the amplification technique and also add *національної безпеки* to the text to make it more understandable for readers who may not comprehend what this acronym implies.

Another example where the amplification technique was used requires our attention:

(6-t) ***Non-disclosure** has been at the heart of a series of miscarriages of justice dating back to the 1970s* (Mansfield, 2009, p. 251). – (6-s) *У 1970-х роках **нерозголошення інформації** призвело до низки судових помилок.*

In the source, *non-disclosure* is presented as a general term without specifying what was not disclosed. In the legal field, this can be applied to several concepts, such as evidence or information. To make the text clearer for the intended audience, it was decided to add the word *інформація*.

In the next instance, besides amplification, we also observe the use of another technique called borrowing. Borrowing is adopting a term or phrase directly from another language (Molina & Hurtado Albir, 2004, p. 510).

(7-s) *The Judith Ward **appeal** was a watershed case demonstrating **intellectual corruption** across a broad spectrum of **prosecution agencies** well beyond the police themselves...* (Mansfield, 2009, p. 253). – (7-t) *Апеляція у справі Джудіт Ворд стала переломним моментом, який довів існування **інтелектуальної корупції** в широкому колі **органів обвинувачення**, далеко за межами поліції...*

The translation of the terms *prosecution agencies* as *органи обвинувачення* and *appeal* as *апеляція* are other examples of the application of the established equivalent technique, as this term has a widely accepted equivalent in the Ukrainian legal practice. Also let us take a closer look at the term *intellectual corruption*. One possible translation using the equivalent technique could be *корупція у сфері інтелектуальної власності*. This phrase, however, more accurately describes the abuse of the outcomes of an individual's creative or intellectual endeavors. In our opinion, the wording alludes to the manipulation or distortion of facts. That is why it was chosen to emphasize the selectiveness of information sharing by using the borrowing technique.

The next technique we deal with is generalization. L. Molina and A. Hurtado Albir (2004, p. 510) writes that generalization is the usage of a word or phrase with broader meaning.

(8-t) *Picked up by the Royal Ulster Constabulary one day, she was sent back to England, where she **was discharged from the army*** (Mansfield, 2009, p. 254). – (8-s) *Одного дня Королівська поліція Ольстера затримала її та депортувала до Англії, де вона **була офіційно звільнена**.*

In this example, in order to avoid excessive terminology and sounding too official, the technique of generalization was chosen to replace a highly specialised term with a more general word which has a broader meaning.

In the next case study, to the above-mentioned techniques literal translation is added. It is a technique in which phrases or statements are translated word by word (Riecher, 2019, p. 33).

(9-s) *Molloy remained silent at his **trial** and **was convicted of manslaughter*** (Mansfield, 2009, p. 206). – (9-t) *Моллой мовчав **на суді** і **був засуджений за ненавмисне вбивство**.*

First of all, we turn to the term *trial*, in the original it means a process that includes all stages of the case, the Ukrainian translation has a broader meaning and is to emphasise not so much the process or all of the stages as the idea of someone's presence at the legal proceedings. Technique of generalization is used. Next, we proceed to *was convicted*, where the literal translation is applied and clearly indicates that the action was performed on the defendant. The next term we are interested in is *manslaughter* which has a clear legal equivalent in Ukrainian terminology. Choosing the established equivalent for rendering *manslaughter* as *ненавмисне вбивство* ensures that the legal meaning is correctly conveyed without the need for explanation.

The following examples illustrate the use of the modulation technique. Modulation is a technique where translators attempt to preserve naturalness by employing different forms of the message by shifting the point of view (Putranti, 2018, p. 100). Let us look at the first example:

(10-s) *...and there was no evidence of anyone hanging about in a position to effect a precision **killing** within seconds.* (Mansfield, 2009, p. 103). – (10-t) *...ніщо не вказувало, що хтось чекав, готовий зробити точний **постріл** за кілька секунд.*

In this instance, modulation was employed because the Ukrainian translation of the term *killing*, which properly translates as *вбивство*, changed to *постріл*. The translation option used in this instance places more attention on the deed than its result, whereas the English term emphasizes the exact infliction of death.

(11-s) *The four men **stood trial** at Stafford Crown Court between 8 October and 9 November 1979* (Mansfield, 2009, p. 205). – (11-t) *Чотири чоловіки **опинилися на лаві підсудних** у Королівському суді Стаффорда з 8 жовтня по 9 листопада 1979 року.*

In the original sentence *stood trial* means that the defendant was undergoing a trial. The Ukrainian translation *опинилися на лаві підсудних* changes the perspective, emphasising the defendants' state of being, as if they were placed in the dock rather than simply standing in court.

The next technique we consider is particularization. According to A. Hurtado Albir and L. Molina particularisation is usage of a more specific or concrete term (2004, p. 510). The following example pertains to the way examinations are conducted:

(12-t) *The police took swabs of their hands six times, and Judith discovered much later that she had four negatives and two faint traces of explosives...* (Mansfield, 2009, p. 255). – **(12-s)** *Поліція провела шість змивів з рук і лише значно пізніше Джудіт дізналася, що у неї було чотири негативних результати та знайшли два слабкі сліди вибухівки...*

The term *police* was translated as *поліція* using the borrowing technique, primarily because this term has already been widely adopted and recognized in the given context. The phrase *swabs of their hands* refers to the process of collecting specific samples, usually for the aim of diagnosis or investigation. It could be translated as *взяли проби* yet this might lead to some confusion since it does not clarify particular aspects of this process, such as the method of collection or the specific area samples taken from. Therefore, it was decided to use the technique of particularisation and translate this term as *змиви з рук* as in Ukrainian this term means conducting an examination with a focus on detecting specific contaminants, such as explosives, as in our case. The next we pay attention to the phrase *four negatives*. In order to emphasise the fact that a study was conducted and there were four negative findings, the amplification technique was used. In this particular example, we also observe the use of literal translation technique where *traces of explosives* was translated as *сліди вибухівки*.

We consider the use of the particularization technique in one more example:

(13-t) *The prosecuting authority is then supposed to supply any unused data that helps the defence case* (Mansfield, 2009, p. 261). – **(13-s)** *Після цього прокуратура зобов'язана надати всі невикористані матеріали, які можуть бути корисними для захисту.*

In this case, a particularization has been applied, as a broad concept *data* which refers to any collected facts, statistics or figures has been replaced with a more precise one that has a specific meaning in the judicial sphere. Usage of the Ukrainian option *матеріали* makes the translation clearer and better suited to the legal context, ensuring accuracy and correct perception of terms in legal practice.

Let us have a look at the following technique, namely reduction. This is the process of extracting specific information from the source text without changing its original purpose.

(14-t) *Where there are complications about audibility and intelligibility, these are all matters that the trial judge would have to take into account in deciding whether it was sufficiently reliable to put before a jury* (Mansfield, 2009, p. 265). – **(14-t)** *У випадку проблем зі звуком, суддя повинен врахувати ці обставини при вирішенні, чи можна вважати запис достатньо надійним для представлення присяжним.*

In this case we consider the term *the trial judge*. Its dictionary equivalent is *суддя першої інстанції*. Based on the analysis of the official website of the Ukrainian judicial authorities, it becomes clear that these judges conduct the initial consideration of the case and examine the evidence. Given the context, the meaning of this term was obvious, so the reduction was used to translate it. Jury is another noteworthy term in this instance. Given the widespread recognition and regular usage of this phrase, the most appropriate method is to apply the established equivalent technique, which results in its translation as *присяжним*.

While we worked with legal terminology, there is a number of valuable points in our book that we can also use to demonstrate the application of the translation technique:

(15-s) *Noticing that this officer was shaking and had a ghostly pallor, my colleague asked him what was the matter; tremulously, he replied: 'I've just been Mansfielded'* (Mansfield, 2009, p. 202). – **(15-t)** *Колега поцікавився що трапилося, і той, тремтячим голосом, відповів: "Мене щойно Менсфілдили" – це означало, що йому довелося пережити мій допит.*

The difficulty of translating this expression lies in the dependence of its meaning on the reader's culture and knowledge of the legal field. Given that the author of the book is a prominent figure in the UK, it is quite easy for a British reader to establish a correlation between the author's surname, to be Mansfielded, and his professional activities, but a Ukrainian reader may have difficulties in this regard. Precisely for the reason of the difference in cultural background between British and Ukrainian society, the borrowing technique was used to emphasise the person to whom the phrase *been Mansfielded* refers, while the description technique is applied to provide additional explanation to the context. in the case study.

(16-s) *As soon as Pat Molloy began his sentence, he started his campaign to clear himself of... being a terrible 'grass', and to prove the other men's innocence* (Mansfield, 2009, p. 206).

– **(16-t)** *Як тільки Пет Моллой почав відбувати покарання, відразу ж розпочав власну кампанію з метою зняти з себе ... звання "стукача" і довести невинність інших засуджених.*

In this example, the word *звання* is added to convey not only the meaning of the slang term *grass* – *стукач*, but also to emphasise the social and moral status that the defendant has gained in his environment. This additional detail aids in communicating both the public censure and the existence of the treason allegation.

(17-s) *At the top of the Old Bailey are the barristers' robing rooms – one for women, another for men – and a further small room for Silks* (Mansfield, 2009, p. 96). – **(17-t)** *На верхньому поверсі Олд-Бейлі розташовані переодягальні для адвокатів, окремі для чоловіків і жінок, а також невелика кімната для Адвокатів Королеви, яких ще називають "шовковими".*

The term *Silks* is of relevance to us in this context. This term describes a prestigious designation given to exceptional law practitioners and is reserved only for the British legal professionals. They got their name due to the material from which their robes are made. In order to prevent any misunderstandings, the amplification technique was used.

(18-t) *Very much a 'rookie' barrister, I was defending a man involved in a chemist-shop burglary* (Mansfield, 2009, p. 202). – **(18-t)** *На початку адвокатської кар'єри мені довелося виступити у ролі захисту для підозрюваного у пограбуванні аптеки.*

The emotionally charged phrase *very much a 'rookie' barrister* could be translated with the neutral term *новачок* or the emotionally coloured *зелений*, which in Ukrainian is used to refer to a newcomer to the field. Instead, a neutral, professional expression has been used to refer to the same condition, but from a different perspective.

Let us consider some usages of one word in different context:

(19-t) *When my junior found a suspicious package under my car* (Mansfield, 2009, p. 202).

– **(19-s)** *Коли мій син помітив підозрілий пакунок під автомобілем.*

Considering the particular context in which the word is employed, the translation of *junior* in this instance was *син*. This phrase could be translated as *молодий*. Nonetheless, the context in this instance makes it abundantly evident that it alludes to family relationships and the house, or the realm of family life. As a result, the translation that best conveys the spirit of this human connection was selected. The modulation technique was used here.

(20-t) *I was brought on board with Nick Blake as my junior, and we began the long sift through the original 1974 trial papers* (Mansfield, 2009, p. 257). – **(20-s)** *Мене залучили до справи разом із Ніком Блейком, який виступав у ролі мого помічника, і ми розпочали тривалий і скрупульозний перегляд матеріалів судового процесу 1974 року.*

In this example, the term *junior* was translated as *помічник*, although one of the other possible and dictionary translations is *підлеглий*. This choice is based on the analysis of the context in which the events are taking place. From the context, we understand that Mansfield and Blake worked together on the case, but Mansfield has a higher status, which usually indicates the presence of an assistant. In addition, we pay attention to the structure of the sentence *as my junior*, which hints at an assistant position. That is why the technique of particularisation was chosen.

(21-t) *On this occasion there was a dedicated team of people who were all able to ease the burden: my instructing solicitor Marilyn Etienne, my **junior** Maryam Syed and the psychologist Dr Susan Young* (Mansfield, 2009, p. 94). – **(21-s)** *Цього разу була спеціально зібрана команда фахівців, яка змогла полегшити навантаження: юристконсультант Марілін Еттін, моя колега Меріам Сайед і психолог Сьюзен Янг.*

The term *junior* has been rendered as *колега* in this instance. The necessity to highlight the equality of status among lawyers, specifically that this woman is neither an assistant nor a subordinate but rather does the same function, even though she might not have attained the same degree of experience or professional standing as her peers, justifies this decision. To achieve this result, we used the technique of generalization, which involves choosing a generalised term that covers a wider range of meanings.

Based on the abovementioned information, we can conclude that the most commonly used techniques for translating legal terminology are established equivalent, description, amplification, borrowing, generalisation, literal translation, modulation, particularisation, amplification and reduction.

Conclusions

In this paper we translated some selected chapters from the book *Memoirs of a Radical Lawyer* by Michael Mansfield. Through the course of this project, we described characteristics of a memoir as genre, investigated some classifications of legal terms and divided the terms from the book according to these classifications and defined the most used techniques for translating legal terminology. Taking this into account, we can draw the following conclusions:

1. *Memoirs of a Radical Lawyer* is a memoir that, rather than presenting Mansfield's entire life narrative, highlights significant occasions and individuals he has encountered during his life and career. When translating a memoir, special emphasis should be placed on the cultural and historical context and the specialised vocabulary that the author may use to reflect his or her professional activities. The book, which is full with legal terminology, embodies Mansfield's radical legal thought and attempts to provoke readers' critical thinking on equality and justice.

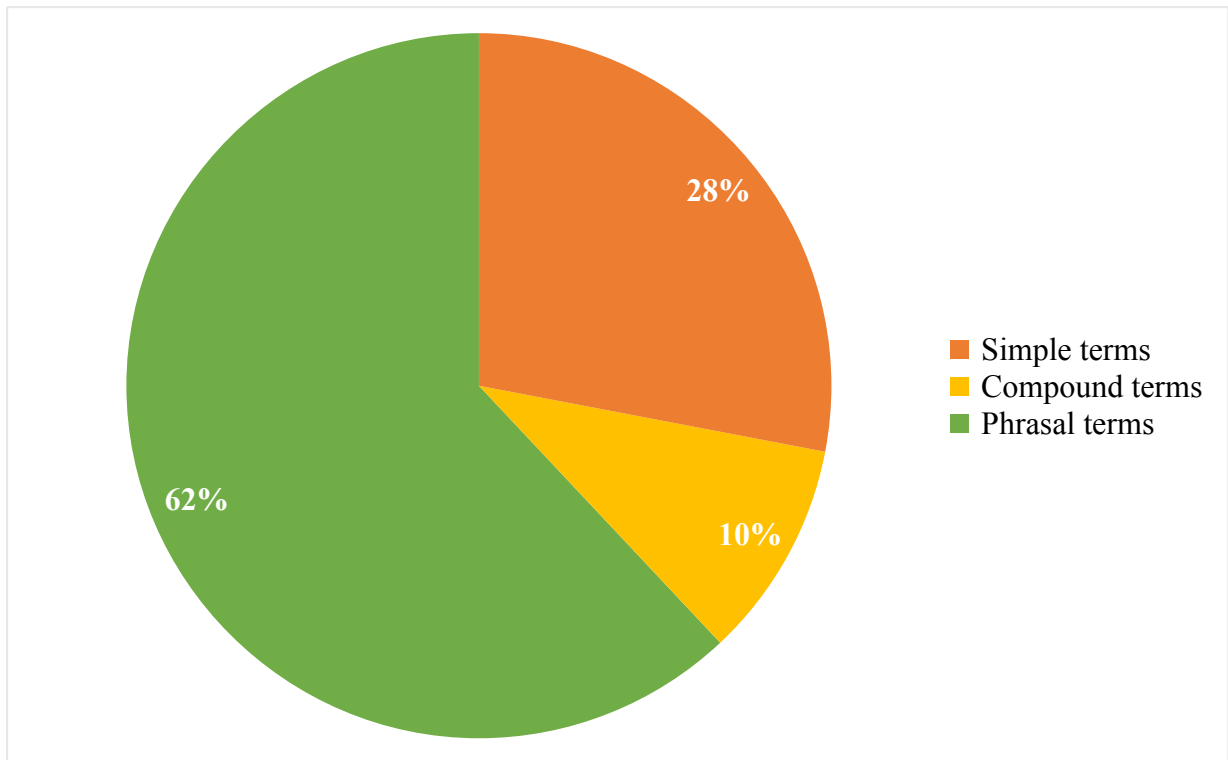
2. Legal terminology has long been and continues to be an interesting topic of research for many academics and professionals. Over the centuries, foreign and Ukrainian scholars have developed different approaches to the classification of legal terms, taking into account both linguistic and legal features. We can divide them by function, by structure, by origin, by semantic characteristics. Based on the structural classification of terms, we can derive the following statistics: phrasal terms (62%), simple terms (28%) and compound terms (10%). The most used terms in the book is phrasal terms (62%) (See appendix A). Based on division by semantic characteristics we may present the next statistical data: terms naming persons (41%), terms related to the work and organisation of the court (25%), terms related to the work of the police (21%) and terms expressing crimes (13%). The statistics are arranged in descending order, i.e. the most commonly used terms are those related to the names of persons (41%) (See appendix B).

3. For the analysis of the translation techniques used for rendering the legal terminology of the translated fragment from *Memoirs of a Radical Lawyer* by Michael Mansfield the classification of L. Molina and A. Hurtado Albir was followed. According to the research findings, the following statistics of using the translation techniques are provided: established equivalent (45%), modulation (16%), amplification (11%), description (6%), literal translation (6%), generalisation (5%), particularization (5%), borrowing (3%) and reduction (3%). According to the statistics the most commonly used translation technique is established equivalent (45%) (See appendix C).

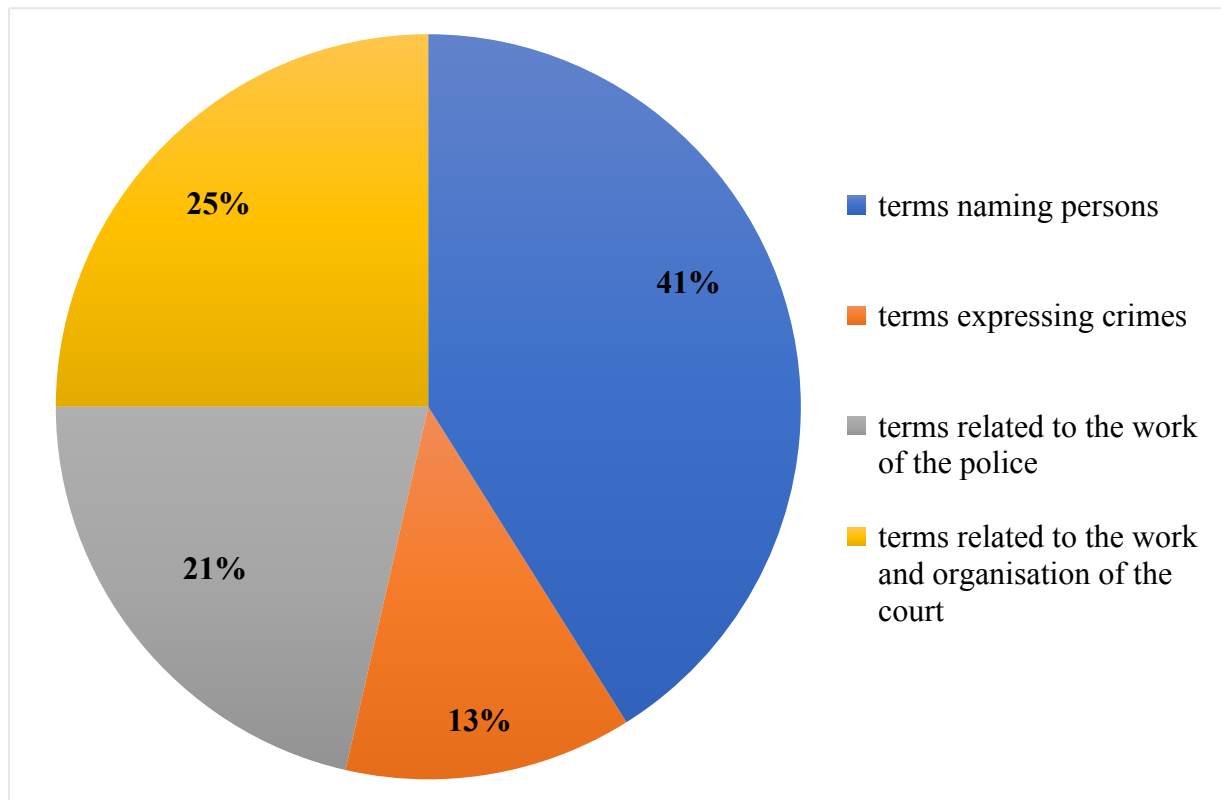
List of References

1. Alcaraz E., & Hughes, B. (2014). *Legal translation explained*. Routledge eBooks.
<https://doi.org/10.4324/9781315760346>
2. Dyer, C. (2008, April 8). *The great defender?* The Guardian. Retrieved April 16, 2025, from <https://www.theguardian.com/uk/2008/apr/08/diana.michaelmansfield1>
3. Grass, D., & Robert-Foley, L. (2023). The Translation Memoir: An Introduction. *Life Writing*, 21(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/14484528.2023.2281044>
4. *Malpractice*. (2025). In *Cambridge Dictionary*. Retrieved April 28, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/malpractice>
5. Mansfield, M. (2009). *Memoirs of a radical lawyer*. London : Bloomsbury.
<https://erenow.org/biographies/memoirs-of-a-radical-lawyer/>
6. *Michael Mansfield KC*. (n.d.). Nexus Chambers. Retrieved April 15, 2025, from <https://nexuschambers.com/barristers/michael-manfield/>
7. *Michael Mansfield: books*. (n.d.). Amazon. Retrieved April 28, 2025, from https://www.amazon.com/stores/Michael-Mansfield/author/B0034OZBOY?ref=ap_rdr&isDramIntegrated=true&shoppingPortalEnabled=true
8. Molina, L., & Hurtado Albir, A. (2004). Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. *Meta Journal Des Traducteurs*, 47(4), 498–512.
<https://doi.org/10.7202/008033ar>
9. Putranti, A. (2018). Modulation: a translation method to obtain naturalness in target language texts. *Journal of Language and Literature*, 18(1), 98-101.
<https://doi.org/10.24071/JOLL.2018.180112>
10. Riecher, V. (2019). Literal translation: A study with several translation techniques to get a good translation result. *Applied Translation*, 13(2), 31-37
<https://doi.org/10.51708/apprans.v13n2.810>
11. Tsymbrylo, V. I. (2019). Legal terminology and the key issues of its reproduction as based on the legal drama series “Suits”. *International Humanitarian University Herald. Philology*, 4(43), 107–110. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.26>
12. Vidal, J. (1997). *McLibel : burger culture on trial*. New York : New Press.
<https://archive.org/details/mclibelburgercul00vida/page/n7/mode/2up>
13. Артикуца, Н. (2007). *Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію: [препринт]*.
https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=aKMmhioAAAAJ&citation_for_view=aKMmhioAAAAJ:YOWf2qJgpHMC
14. Баган, Х. В. (2015). Автобіографія, мемуари, щоденник: типологічні відмінності. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 52, 33-35. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_52_13
15. Бондарчук, А., Бороліс, М., Вишневська, О. (2021). *Англо-український словник юридичних термінів*. Київ : КНУТД.
https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19921/1/AUSYuT_NP_2021.pdf
16. Гладківська, О. (2015). Вимоги до нормативно-правової термінології. *Інформація і право*, 1(13), 55-62. https://ippi.org.ua/sites/default/files/govvnp_13_1_2015.pdf
17. Любченко, М. (2015). *Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія*. Харків: ТОВ «Видавництво права людини».
https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17318/1/Lubchenco_mon-2015.pdf

Appendix A. Structural classification of legal terms

Appendix B. Semantic classification of legal terms

Appendix C. Translation techniques for rendering legal terms

